Analýza implementace regionální politiky v ČR zaměřená na Jihomoravský kraj

Ján Kerdík

Bakalářská práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Ján KERDÍK**
Osobní číslo:	**M09228**
Studijní program:	**B 6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor:	**Veřejná správa a regionální rozvoj**
Téma práce:	**Analýza implementace regionální politiky v ČR zaměřená na Jihomoravský kraj**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- **Definujte teoretické přístupy k regionální politice, cíle, nástroje, postupy.**
- **Proveďte rešerši zdrojů vztahujících se k problematice regionální politiky.**
- **Představte dotčenou legislativu tématu.**

II. Praktická část

- **Analyzujte současný vývoj Jihomoravského kraje.**
- **Proveďte analýzu současného stavu implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji.**
- **Formulujte opatření pro efektivnější implementaci regionální politiky v rámci Jihomoravského kraje.**

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40**

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] HÁJEK, O. a NOVOSÁK, J. Kohezní politika v širších souvislostech. Žilina: Georg, 2010. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.
[2] Kolektiv autorů. Úvod do regionálních věd a veřejné správy. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.
[3] WOKOUN, R. Regionální rozvoj: Východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování. Praha: Linde, 2008. 475 s. ISBN 978-80-7201-699-0.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Pavel Grebeníček**
Ústav regionálního rozvoje, veřejné správy a práva

Datum zadání bakalářské práce: **2. dubna 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **18. května 2012**

Ve Zlíně dne 2. dubna 2012

L.S.

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

RNDr. Oldřich Hájek, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby[1];
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3[2];
- podle § 60[3] odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

---

[1] *zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:*

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

[2] *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

[3] *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60[4] odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);

- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou/diplomovou práci zpracoval/a samostatně a použité informační zdroje jsem citoval/a;

- odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně 17.5.2012 ..... Ján Kerdík .....

[4] *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Od vstupu České republiky do Evropské unie v roce 2004 došlo k nárůstu významu regionální politiky. Nárůst významnosti regionální politiky jako hlavního činitele regionálního rozvoje souvisí s možností čerpat finanční pomoc od Evropské unie zaměřenou na posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Vytvoření krajů a následně regionů soudržnosti umožnilo přijetí prostředků kohezní politiky.

V teoretické části bakalářské práce bude uvedena problematika, teoretické přístupy a dokumenty vztahující se k regionální politice na evropské, státní, a krajské úrovni.

V praktické části je analyzován současný vývoj Jihomoravského kraje, stav implementace regionální politiky a jsou navržena opatření pro efektivnější implementaci regionální politiky v Jihomoravském kraji.

Klíčová slova: analýza, implementace, kohezní politika, operační program, projekt, regionální, region soudržnosti, strukturální fondy

ABSTRACT

Since the Czech Republic entered the EU in 2004 there has been a growth in significance of regional politics. This growth is linked to the option of financial assistance offered by EU which would be used to strengthen the economical, social and territorial coherence. The region-building process allowed the adoption of cohesivel politics means. In the theoretical part of my work I will introduce the problematique itself along with theoretical approaches and documents related to regional politics on European, state and regional scale.

In the practical part I will analyze the contemporary development in the South Moravian region, the state of implementation of regional politics and I also offer precautions to achieve more effective implementation of regional politics in the region of South Moravia.

Keywords: Analysis, Implementation, Cohesion policy, Operational programme, Project, Regional, Cohesion region, Structural funds

Chtěl bych poděkovat vedoucímu práce panu Ing. Pavlu Grebeníčkovi za poskytnutou odbornou pomoc a cenné rady při tvorbě bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD **10**

I TEORETICKÁ ČÁST **11**

1 CÍLE A POUŽITÉ METODY PRÁCE **12**

1.1 ANALÝZA OBSAHU DOKUMENTŮ 12

1.2 SWOT ANALÝZA 14

2 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ **16**

3 TEORETICKÁ ROVINA REGIONÁLNÍ POLITIKY **18**

3.1 TEORETICKÉ PŘÍSTUPY OVLIVŇUJÍCÍ REGIONÁLNÍ POLITIKU 19

3.1.1 Neoklasická a neoliberální ekonomie 19

3.1.2 Keynesiánská ekonomie 20

3.1.3 Institucionální ekonomie 21

3.2 CÍLE REGIONÁLNÍ POLITIKY 21

3.2.1 Cíle evropské regionální politiky na období 2007 - 2013 22

3.3 NÁSTROJE REGIONÁLNÍ POLITIKY 23

3.3.1 Makroekonomické nástroje regionální politiky 23

3.3.2 Mikroekonomické nástroje regionální politiky 24

3.4 POSTUP REALIZACE REGIONÁLNÍ POLITIKY 25

4 DŮLEŽITÉ DOKUMENTY VZTAHUJÍCÍ SE K REGIONÁLNÍ POLITICE **26**

4.1 DOKUMENTY NA NADNÁRODNÍ ÚROVNI 27

4.1.1 Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost 27

4.1.2 Závěry páté zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Budoucnost politiky soudržnosti 28

4.1.3 Strategie EVROPA 2020 29

4.2 DOKUMENTY NA NÁRODNÍ ÚROVNI 30

4.2.1 Národní rozvojový plán České republiky 2007 – 2013 30

4.2.2 Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013 31

4.2.3 Strategie regionálního rozvoje ČR 2007 – 2013 31

4.2.4 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR 32

4.3 DOKUMENTY NA REGIONÁLNÍ ÚROVNI S VLIVEM NA JIHOMORAVSKÝ KRAJ 33

4.3.1 Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020 33

4.3.2 Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 – 2013 35

4.3.3 Regionální operační program NUTS 2 Jihovýchod 2007 – 2013 36

5 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY **40**

5.1 LEGISLATIVA EVROPSKÉ UNIE 40

5.2 LEGISLATIVA ČESKÉ REPUBLIKY 42

II PRAKTICKÁ ČÁST **44**

6 SOUČASNÝ VÝVOJ JIHOMORAVSKÉHO KRAJE **45**

6.1 OBYVATELSTVO 45
6.2 HOSPODÁŘSTVÍ 47
6.3 OBČANSKÁ INFRASTRUKTURA 49
6.4 DOPRAVA 50
6.5 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A CESTOVNÍ RUCH 51
6.6 SHRNUTÍ 52
7 ANALÝZA IMPLEMENTACE REGIONÁLNÍ POLITIKY V JIHOMORAVSKÉM KRAJI 54
7.1 IMPLEMENTACE REGIONÁLNÍ POLITIKY PROSTŘEDNICTVÍM ROP JV 55
7.1.1 Spolupráce v oblasti implementace ROP JV 56
7.1.2 Pokrok v oblasti realizace programu 57
7.1.3 Problémy, rizika implementace ROP JV 60
7.2 IMPLEMENTACE REGIONÁLNÍ POLITIKY PROSTŘEDNICTVÍM VYBRANÝCH TOP 62
7.2.1 Implementace regionální politiky prostřednictvím TOP Doprava 63
7.2.2 Implementace regionální politiky prostřednictvím TOP Životní prostředí 64
7.2.3 Implementace regionální politiky prostřednictvím TOP Podnikání a inovace 66
7.3 IMPLEMENTACE REGIONÁLNÍ POLITIKY PROSTŘEDNICTVÍM JIHOMORAVSKÉHO KRAJE 68
7.4 SOUHRNNÁ SWOT ANALÝZA 72
8 NÁVRH OPATŘENÍ PRO EFEKTIVNĚJŠÍ IMPLEMENTACI REGIONÁLNÍ POLITIKY 73
8.1 OPATŘENÍ LEGISLATIVNÍHO CHARAKTERU 73
8.2 OPATŘENÍ PROGRAMOVÉHO CHARAKTERU 75
8.3 OPATŘENÍ PROJEKTOVÉHO A ORGANIZAČNÍHO CHARAKTERU 77
8.4 OPATŘENÍ PODPŮRNÉHO CHARAKTERU 79
ZÁVĚR 82
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY 83
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK 89
SEZNAM OBRÁZKŮ 92
SEZNAM TABULEK 93
SEZNAM GRAFŮ 94

ÚVOD

Regionální politika, někdy též nazývaná politika hospodářské a sociální soudržnosti je založena na principu solidarity, kdy bohaté státy přispívají méně rozvinutým za účelem podpory jejich regionálního rozvoje. Tato podpora má zamezit prohlubování regionálních disparit, a naopak má podpořit hospodářskou, sociální a územní soudržnost mezi regiony Evropské unie. Pro usnadnění čerpání peněžních zdrojů z fondů Evropské unie byly zřízeny tzv. regiony soudržnosti, nazývané též podle evropské terminologie NUTS II.

Projekty určené k realizaci nejsou vybírány náhodně, ale na základě principu programování, tedy podle toho jak pomáhají odstraňovat problémy identifikované ve strategických dokumentech. Regiony soudržnosti, vyjma hlavního města Praha, mají vypracovány regionální operační programy. Ty jsou pro regiony soudržnosti základním dokumentem pro získávání financí z evropských zdrojů a následnou realizaci regionální politiky. O důležitosti regionální politiky svědčí finanční alokace na období 2007 – 2013, která činí 26,69 mld. € tj. 752,70 mld. Kč. Z nichž je na regionální operační programy vyčleněno 4,6 mld. €.

V teoretické části bakalářské práce definuji teoretické přístupy k regionální politice, nástroje, cíle regionální politiky a postup realizace regionální politiky. Po seznámení s teoretickými principy regionální politiky, představím strategické dokumenty na evropské, národní a lokální úrovni a vztahy mezi nimi. Mezi strategickými dokumenty různých úrovní existuje úzká vazba a hierarchicky nižší dokumenty musí navazovat a být v souladu s dokumenty nadřazenými. Závěr teoretické části bude věnován legislativnímu zajištění regionální politiky a jejímu ukotvení v evropském i národním právním systému.

V praktické části bakalářské práce se zaměřím na Jihomoravský kraj. V první kapitole charakterizuji současný vývoj Jihomoravského kraje. Charakteristika současného vývoje Jihomoravského kraje je nezbytným úkolem, od kterého se mohou odvíjet další části mé bakalářské práce.

V další kapitole bude věnován prostor pro analýzu implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji, která má napomoci objasnit silné a slabé stránky realizace regionální politiky v JMK. Z této části vychází další kapitola, která má za úkol navrhnout opatření pro zefektivnění implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 CÍLE A POUŽITÉ METODY PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je provést analýzu implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji, včetně provedení návrhů ke zlepšení. Pod pojmem implementace se rozumí proces doplnění, uskutečňování, v tomto případě regionální politiky v JMK.

K dosažení hlavního cíle je potřeba nejprve stanovit dílčí cíle. Prvním dílčím cílem je představení teoretické roviny, ze které vychází regionální politika a vnímání jejího současného významu a pojetí. Dalším důležitým krokem je provést obsahovou analýzu dokumentů vztahujících se k problematice regionální politiky na úrovni EU, národní i regionální (lokální). Známe-li teoretické podklady regionální politiky a důležité dokumenty mající vliv na regionální politiku, k plnému pochopení této problematiky nám zbývá legislativní vymezení. Legislativnímu vymezení regionální politiky v EU a ČR bude věnován prostor v poslední kapitole teoretické části bakalářské práce.

Druhým dílčím cílem je charakteristika současné ekonomicko-hospodářské a sociální situace Jihomoravského kraje, neboť máme-li navrhovat kroky pro zlepšení, zefektivnění realizace regionální politiky musíme vycházet ze znalostí současného stavu, který chceme zlepšit.

Jako další krok bude následovat analýza implementace regionální politiky, která má za úkol napomoci objasnit slabé a silné stránky realizace regionální politiky. Nakonec v návaznosti na zjištěné analytické údaje budou navržena konkrétní opatření pro zefektivnění, zlepšení implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji.

1.1 Analýza obsahu dokumentů

Analýza obsahu dokumentů je významnou součástí kvantitativního i kvalitativního výzkumu. V mé bakalářské práci používám metodu jako součást kvalitativního výzkumu.

Významný metodolog Creswell (1998, s. 12) definoval kvalitativní výzkum takto:

„Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz a analyzuje různé typy textu“ (Hendl, 2005, s. 50).

Postup zpracování dokumentů se liší podle použité výzkumné metody.

Mayring (1990) uvádí tento postup zpracování dokumentů:

1. **Musíme si stanovit výzkumnou otázku.**
2. **Musíme definovat, co budeme považovat za dokument.** Sběr dokumentů se řídí podle této definice. Snažíme se vyhledat všechny důležité dokumenty.
3. **Provedení pramenné kritiky (externí a interní posouzení dokumentů).**
4. **Provedení interpretace dokumentů.** Tato část je zaměřená na zodpovězení položených otázek.

Také musíme mít jasno, jedná-li se o primární či sekundární dokument. Sekundární dokumenty mohou být ovlivněné subjektivními názory jejich zhotovitele (Hendl, 2005).

Z tohoto důvodu jsem se v této bakalářské práci rozhodl využívat jako zdroje především primární zdroje, které neobsahují autorovy subjektivní emoční názory.

Výzkumník se může setkat s několika typy dokumentů:

- **Osobní dokumenty –** Mezi osobní dokumenty patří cokoli, co bylo pořízeno, napsáno nebo fotografováno k soukromým účelům.
- **Úřední dokumenty –** Výroční zprávy, zápisy ze schůzí, vyhlášky, dokumentace práce studenta, pořízené, napsané, nebo vyfotografované ve firmách či na úřadech.
- **Archivní data –** Jedná se o záznamy nebo množiny záznamů. Mohou mít kvantitativní podobu nebo podobu psanou. Může se jednat o evidenci počtu zákazníků firmy, rozpočet firmy, a různé statistické údaje o podnicích, organizacích nebo zemích.
- **Výstupy masových médií –** Jedná se o výstupy v podobě denního tisku, časopisů, televizních a rozhlasových programů.
- **Virtuální data –** Nacházejí se převážně na internetu. Jedná se o internetové stránky, obsahy internetové pošty anebo internetových diskusních fór.
- **Předmětná data –** Jsou tvořeny jako důsledek lidské činnosti. Mohou charakterizovat sociální trendy, zvyky a typy chování v určitém společenství. Za předmětná data můžeme považovat výsledky materiální kultury (umělecké předměty, knihy, zařízení, budovy), (Hendl, 2005).

V mé bakalářské práci bylo použito převážně úředních dokumentů. Jednalo se o dokumenty tvořené na krajské, národní a evropské úrovni.

1.2 SWOT analýza

Jedná se o moderní metodu, v současnosti běžně používanou v oblasti státní správy a regionálního rozvoje, územní samosprávy a plánování. Metoda je založená na analýze vnitřních a vnějších faktorů. Vnitřní faktory se dělí na silné (S) a slabé (W) stránky, vnitřní faktory jsou ovlivnitelné přímo objektem, jenž je analyzován touto metodou. Vnější stránky se již téměř, nebo vůbec nedají ovlivnit z pozice zkoumaného objektu. Skládají se z příležitostí (O) a ohrožení (T). Složením těchto počátečních písmen za sebe dostaneme metodu určenou k hierarchizaci analytických dat známou širší veřejnosti pod názvem SWOT analýza. Význam SWOT analýzy spočívá v rozpoznání silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb zkoumaného objektu. A následném přijetí co nejlepší strategie určené k přijetí silných stránek a potlačení případných vnějších hrozeb (Grospič et. al., 2008, s. 176 – 177).

Kombinací externích a interních faktorů, můžeme naleznout tyto kombinace optimální strategie:

- *„silná stránka + možnost = expanze“*
- *„silná stránka + hrozba = aktivní obrana“*
- *„slabá stránka + možnost = adaptace“*
- *„slabá stránka + hrozba = ústup (pasivní obrana)“* (Grospič et. al., 2008, s. 178)

SWOT analýza má určité **zásady**, které by měli být pokud možno dodrženy.

Zásada výstižnosti. SWOT analýza má analyzovat pouze důležité faktory, shrnuté do výstižných formulací. Zde nastává často problém, poněvadž ne vždy je v praxi možné shrnout složité faktory regionálního rozvoje do stručných formulací.

Zásada realističnosti. V případě SWOT analýzy sociálně-ekonomických, environmentálních jevů v určité oblasti, není možné obsáhnout všechny ovlivňující faktory. Jedná se o zjednodušení určitého systému.

Zásada objektivity. Zdůrazňuje důležitost objektivní analýzy, bez ovlivnění psychologickými faktory ovlivňujícími objektivní názor zpracovatele. Laicky řečeno, má zabránit situ-

aci, kdy výčet silných stránek zní jako čirá sebechvála a výčet slabých stránek jako přiznávání vlastní nedostatečnosti (Grospič et. al., 2008, s. 178).

V mé bakalářské práci byla metoda SWOT použita pro vyhodnocení silných, slabých stránek a příležitostí, ohrožení systému implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji.

2 DEFINICE ZÁKLADNÍCH POJMŮ

Úkolem této kapitoly je seznámit čtenáře se základními pojmy používanými v mé bakalářské práci.

Politika soudržnosti

Evropská unie usiluje o podporu rovnoměrného hospodářského, sociálního rozvoje všech členských států EU. Cílem politiky soudržnosti je snížit rozdíly, regionální disparity mezi chudými a bohatými státy, regiony což bude mít za následek zvyšování soudržnosti Evropy, která bude moci mnohem lépe čelit výzvám 21. století. Úkolem politiky soudržnosti je podporovat hospodářský rozvoj zaměřený na udržitelný růst, konkurenceschopnost, flexibilitu, vysokou zaměstnanost a soudržnou společnost (MMR, 2012a).

Někdy se souhrnně nazývá evropská politika hospodářské a sociální soudržnosti (HSS). Často **je také nazývána regionální, strukturální či kohezní politikou.** O důležitosti HSS svědčí také to, že Evropská unie vynakládá více jak 1/3 svého rozpočtu na realizaci této politiky (MMR, 2012a).

Strukturální fondy

Strukturální fondy EU byly vytvořeny jako hlavní nástroj realizace evropské regionální politiky. V těchto fondech jsou alokovány finanční prostředky pro realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti na úrovni jednotlivých regionů (MMR, 2012a).

V současnosti mezi strukturální fondy patří:

- **Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF)**
- **Evropský sociální fond (ESF)**

NUTS

Pro potřebu vzájemného porovnávání, hodnocení vývoje a financování rozvoje členských států, regionů Evropské unie bylo potřeba vytvořit společnou územně statistickou jednotku, která by byla společná pro celou Evropskou unii. Z těchto důvodů bylo rozhodnuto o vytvoření systému územních statistických jednotek NUTS. V současnosti je NUTS základním členěním na jehož základě se rozhoduje o nároku regionu na finanční podporu z fondů společenství a určení pod který Cíl evropské regionální politiky region spadá (Grospič et. al., 2008, s. 77 – 78).

- *„**NUTS 1** - je územní jednotkou typu velkých oblastí, např. celé území ČR“*
- *„**NUTS 2** - je jednotkou řádově nižší, obvykle odpovídá úrovni středního článku územně správního členění daného státu. V ČR 8 územních jednotek zvaných Regiony soudržnosti“*
- *„**NUTS 3** – je jednotkou vesměs odpovídající úrovni nejnižšího stupně územně správního regionu státní správy. V ČR 14 krajů (Vyšší územně samosprávné celky)."*
- *„**LAU 1 (NUTS 4)** - v ČR tvoří 77 okresů“*
- *„**LAU 2 (NUTS 5)** - je nejmenší lokální jednotka, zpravidla obce. V ČR obce cca 6260“* (Grospič et. al., 2008, str. 79 - 80).

Regionální operační programy

Zhotovení ROP zajišťují jednotlivé regiony soudržnosti. V souladu s principem programování, kdy finanční prostředky nejsou přidělovány na základě projektového určení, ale na základě programových dokumentů, jsou regionální operační programy jedním ze základních dokumentů, na jejichž základě dochází k přidělování finančních prostředků z fondů Evropské unie. V ČR se nachází 8 regionů soudržnosti, z nich všechny kromě regionu soudržnosti Praha jsou v současném programovacím období 2007 – 2013 oprávněny čerpat finanční podporu z cíle Konvergence EU prostřednictvím regionálních operačních programů (Hájek a Novosák, 2010, s. 154 - 155).

3 TEORETICKÁ ROVINA REGIONÁLNÍ POLITIKY

Jedním ze základních poslání regionální politiky je podporovat rozvoj na státní, regionální nebo místní úrovni. Existuje řada definic regionální politiky, ale ani jedna zatím nebyla oficiálně uznána jako jediná platná definice. Definice se liší v popisu úkolů regionální politiky, jejich cílů, nástrojů, které používají nebo názorem na to zda má být regionální politika prováděna formou státních intervencí nebo zda svěřit vyrovnávání regionálních disparit přirozené soutěživosti regionálních subjektů a neviditelné ruce trhu (Mates a Wokoun, 2006).

Nicméně za základní v současnosti všeobecně uznávanou definici regionální politiky je považována tato obecná definice:

„Regionální politiku lze definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů“ (Mates a Wokoun, 2006, s. 117).

Smyslem současné regionální politiky je podporovat ekonomický růst regionů založený na podpoře ekonomického, sociálního a environmentálního rozvoje. Dlouhodobým záměrem naplňování těchto úmyslů je podpora inovací. Regionální politika na národní úrovni je zaměřená především na podporování rozvoje problémových zaostávajících či jinak postižených regionů (Mates a Wokoun, 2006).

Můžeme formulovat základní tři typy regionální politiky:

- *„Růstově orientovaná regionální politika – Dosažení optimálního rozložení výrobních faktorů, dosaženého součinností soukromích a veřejných investičních aktivit.“*
- *„Stabilizačně orientovaná regionální politika – Jejím cílem je dosáhnout vyváženého stavu hospodářské struktury v jednotlivých regionech.“*
- *„Infrastrukturně orientovaná regionální politika – Cílem je rovnoměrné infrastrukturní vybavení jednotlivých regionů“* (Mates a Wokoun, 2006, s. 112 – 113).

3.1 Teoretické přístupy ovlivňující regionální politiku

Chceme-li pomocí regionální politiky efektivně plánovat a řešit potíže problémových regionů, musíme vycházet ze znalostí **regionálního rozvoje.** Množství teorií regionálního rozvoje vychází více či méně z názorů jednotlivých ekonomických škol. Proto Vám na následujících řádcích přináším stručný popis nejdůležitějších ekonomických teorií a teorií regionálního rozvoje z nich vycházejících. Byť již jsou mnohé překonané novými přístupy v problematice regionálního rozvoje, určité části zůstávají v platnosti dodnes.

3.1.1 Neoklasická a neoliberální ekonomie

Podstata **neoklasické ekonomie** spočívala v orientaci na mikroekonomickou úroveň hospodářství, převážně na stranu nabídky. Důležitým východiskem pro realizaci této teorie je předpoklad racionálního chování aktérů hospodářského procesu. Novým přínosem teorie bylo zavedení mezního užitku. S tím souvisí stanovení pravidla, že subjekty se snaží dosáhnout pro sebe co největšího maximálního užitku. Z této definice tudíž vyvozovali názor, že nejefektivnější alokaci kapitálu a práce, zajistí neviditelná ruka trhu. Státní intervence do tohoto systému tedy považovaly za nepřijatelné (Blažek a Uhlíř, 2002).

Vzestup popularity **neoliberální ekonomie** je dáván do souvislostí s ekonomickou krizí v 70. letech 20. století. Neoklasická i neoliberální ekonomie sdílí společný postoj vůči státním intervencím v tržním systému. Věří v samoregulační schopnosti trhu, zásahy státu jsou chápány jako zdroj nestability, poněvadž stát nepředvídatelně zasahuje do agregátní poptávky, nevýhody podle těchto přístupů přesahují výhody státních zásahů. Pro celkovou podobnost obou teorií se neoliberální ekonomii také někdy říká, neoklasické rozšíření ekonomie o makroekonomický pohled (Blažek a Uhlíř, 2002).

Uvedené ekonomické přístupy jsou východiskem pro vznik:

- **Lokalizační teorie** - Lokalizační teorie patří k nejstarším teoriím regionálního rozvoje. Jednotliví tvůrci se zabývali často odlišnými formami lokalizačních teorií. Von Thünen se zabýval prostorovým rozmístěním zemědělských plodin v závislosti na poloze místa odběru. Němečtí badatelé Röscher a Schäffle se zabývali zákonitostmi při rozhodování průmyslových subjektů o lokalizaci. A. Weber shrnul a syntetizoval poznatky předchozích ekonomů do jedné lokalizační teorie. Snažil se o minimalizaci výrobních nákladů. K tomu mu zajisté pomohly jím cha-

rakterizované nové pojmy jako materiálový index, ubikvitní suroviny nebo lokalizační faktor. Na Weberovo dílo navázali další ekonomové Predöhl, Palander, Hoover nebo W. Isard (Mates a Wokoun, 2006).

3.1.2 Keynesiánská ekonomie

Keynesiánská ekonomie tvoří protiklad předchozí neoklasické školy. Dostává se do popředí odborného zájmu během velké hospodářské krize v 30. letech 20. století. Zdůrazňuje důležitost státu jakožto „hlídače" ekonomické rovnováhy. Mezi základní úkoly státu patří pomocí kvalifikovaných zásahů dosahovat maximální možné zaměstnanosti, při současném zachování nízké inflace a ekonomické rovnováhy. Podle Keynese se dá předejít hospodářské nerovnováze stavem, kdy úspory se rovnají investicím. V případě nerovnováhy má vláda za úkol zvýšit spotřebu, tím pádem ovlivnit poptávku, nebo podpořit zvýšení investiční aktivity. Podle Keynese totiž bez státních zásahů neexistuje mechanismus, který by zajistil rovnovážný soulad poptávky s investiční aktivitou, v praxi tak velice často dochází k nerovnovážnému stavu ekonomiky (Blažek a Uhlíř, 2002).

Keynesiánský přístup je podkladem pro definici silné regionální politiky, jež souvisí s úlohou státu jako klíčového aktéra regionální politiky a rozvoje. Keynesiánská ekonomie slouží jako podklad pro definici řady teorií regionálního rozvoje. Jako příklad uvádím tyto 4 teorie:

- **Teorie exportní základny** - Hlavním zkoumaným jevem je export, jeho význam v hospodářské struktuře určitého regionu s celkovým zastoupením v ekonomické struktuře regionu. Export je považován za hlavní ekonomický faktor rozvoje regionu (Mates a Wokoun, 2006).
- **Teorie regionálního multiplikátoru** - Podstatou regionálního multiplikátoru je myšlenka, že změna jedné veličiny v daném regionu vyvolá další menší změny jiných veličin. Tyto změny se navzájem multiplikují, až časem zmizí úplně (Mates a Wokoun, 2006). Např. příchod nové firmy do regionu vyvolá potřebu nových zaměstnanců, potřebu materiálního zajištění společnosti, tyto zvýšené požadavky využijí dodavatelé z regionu.
- **Teorie polarizovaného rozvoje** – Každý region se podle této teorie skládá z prosperujících oblastí, v nichž dochází k rychlejšímu hospodářskému růstu,

a z oblastí stagnujících. Ekonomický rozvoj se šíří z prosperujících oblastí do méně vyspělých částí regionu. Autor teorie F. Perroux tvrdí, že je potřeba podporovat rozvoj převážně v rozvojových centrech, odkud se bude dále šířit do regionu (Mates a Wokoun, 2006).

- **Teorie difuze inovace** – Tato teorie popisuje proces vzniku inovace a jejího postupného pronikání a šíření z centra rozvoje do ostatních částí regionu, včetně periferií (Mates a Wokoun, 2006).

3.1.3 Institucionální ekonomie

Její tvůrce Thorstein Veblen zastává názor, že neexistuje nic jako přirozený ekonomický řád, jež se snaží o dosažení ekonomické rovnováhy. **Institucionální ekonomie** se zabývá otázkami, jak a proč dochází ke změnám v hospodářských a sociálních podmínkách uvnitř jednotlivých států. Tyto změny jsou podle Veblena způsobeny evolučním charakterem vývoje člověka. Na základě existujících vztahů lidí mezi sebou, ve společnostech, institucích dochází k vzájemnému působení lidí a institucí, kdy lidé ovlivňují chování instituce, nebo instituce ovlivňuje a mění chování lidí. Vznikají tak určité stereotypy, formy a praktiky chování, jež nemusí mít racionální základ. Teorie vyzdvihuje důležitost jednotlivců, neboť jsou to oni, kdo objevuje nové postupy, metody, inovace, na jejichž základě se odehrává pokrok. Institucionální ekonomie chápe tvorbu inovací jako hlavní faktor dlouhodobého rozvoje a dosahování pokroku (Blažek a Uhlíř, 2002).

Tento ekonomický směr se stal východiskem pro následující teorii regionálního rozvoje:

- **Teorie učících se regionů** – Pokládá za nejdůležitější faktor rozhodující pro rozvoj regionů kvalitní vzdělanostní strukturu, dovednosti a inovace. Nejcennější konkurenční výhodou oproti jiným regionům se stávají vědomosti a informace (Mates a Wokoun, 2006).

3.2 Cíle regionální politiky

Důležitým společným cílem regionální politiky bez ohledu na úroveň, ze které je uskutečňována je zajistit rovnoměrný a udržitelný rozvoj určitého geografického území. Zamezit neúnosnému prohlubování regionálních disparit mezi jednotlivými regiony, nebo v rámci oblastí uvnitř regionu. Dalším důležitým cílem, který se v současnosti od regionální politi-

ky očekává je stát se „akcelerátorem“ rozvoje uvnitř regionů Evropské unie. Regionální politika má za úkol pomáhat regionům procházet zásadními změnami v jejich hospodářské struktuře, zaměřit se na moderní technologie a perspektivní hospodářské odvětví, neboť dnešní doba je příznačná vysokou rychlostí s jakou dochází ke změnám na globální i regionální úrovni hospodářství. Při realizaci cílů EU na národní, či regionálně-místní úrovni dochází k podrobnějšímu rozpracování, neboť nižší úroveň, ze které je regionální politika realizovaná přináší výhodu detailnější znalosti problémů a potřeb konkrétních regionů či oblastí. Tudíž každý stát, region má v určité míře vypracované specifické cíle své regionální politiky, jež se odvíjí od konkrétní charakteristiky daného území, včetně např. problémových území.

3.2.1 Cíle evropské regionální politiky na období 2007 - 2013

Evropská unie formulovala na programové období 2007 – 2013 tři Cíle regionální politiky:

- **Konvergence –** Cíl, v jehož rámci jsou financovány především „tvrdé“ projekty. Evropská unie stanovila podmínku pro čerpání finančních zdrojů spadajících pod cíl Konvergence, že region nesmí mít vyšší HDP než 75 % HDP/na obyvatele průměru EU. V rámci tohoto cíle je financována široká škála infrastrukturních projektů. Dopravní, environmentální, sociální, výzkumná infrastruktura atd. Nalezneme zde i finanční prostředky určené na rozvoj lidského kapitálu, vzdělání, rekvalifikace atd. Cíl je financován ze dvou strukturálních fondů ERDF, ESF a Fondu soudržnosti. Finanční alokace tohoto cíle je **251,16 mld. €** což činí **81,54 %** celkové částky alokované na politiku soudržnosti (Grospič et. al., 2008, s. 138 –143).
- **Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost –** Cíl zaměřený na podporu regionů Evropské unie, nesplňujících podmínky pro zařazení do Cíle 1. Podporuje převážně tzv. „měkké“ projekty zaměřené převážně na zvyšování kvalifikace, vzdělání, dovedností osob, zvyšování uplatnění na trhu práce, podporování celoživotního učení, rozšiřování politiky aktivního stárnutí atd. Financování cíle je zajištěno z fondů ERDF a ESF. Na tento cíl je alokováno 49,13 mld. € což činí 15,95 % celkové finanční alokace (Grospič et. al., 2008, s. 140 –144).
- **Evropská územní spolupráce** – Účelem je pomoci navázat sociální a hospodářské vztahy mezi příhraničními a přeshraničními regiony navzájem. Má napomoci nava-

zování nových vztahů, výměnu zkušeností v zájmu posilování procesu evropské integrace. Cíl je financován z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Finanční alokace činí 7,75 mld. € co představuje 2,52 % alokace pro politiku soudržnosti (Grospič et. al., 2008, s. 142 –144).

3.3 Nástroje regionální politiky

Pomocí nástrojů regionální politiky je podporována realizace cílů regionální politiky. Podle úrovně územní působnosti nástrojů můžeme rozlišovat následující druhy nástrojů regionální politiky:

- **Makroekonomické nástroje regionální politiky**
- **Mikroekonomické nástroje regionální politiky**

3.3.1 Makroekonomické nástroje regionální politiky

Realizace a používání makroekonomických nástrojů regionální politiky je omezena především cíli státní politiky, která se většinou snaží o udržení vyrovnané platební bilance státu, nízkou inflací atd. (Mates a Wokoun, 2006).

Fiskální politika

Státní rozpočet je propojen s rozpočty na nižších stupních. Příjmy tvoří daně a jiné odvody do státního rozpočtu, a výdaje, jež jsou poskytovány na zajištění komplexních potřeb státu. Státní rozpočet slouží jako nástroj meziregionálního přerozdělování zdrojů. Rozvinuté regiony přispívají do rozpočtu více zdroji, než regiony zaostalé, jež dostávají hlavně přes sociální oblast (různá školení, rekvalifikační kurzy, podpora v nezaměstnanosti atd.) více zdrojů. Teoreticky je popsána možnost regionalizace fiskální politiky kdy můžeme ovlivnit poptávku v jednotlivých regionech zavedením, zvýšením či snížením regionálních daní, ale takovéto zásahy by vedli k růstu politické opozice v regionech s vyšší sazbou regionálních daní. Stát používá maximálně krátkodobé zvýhodnění určitých oblastí postižených např. povodněmi ke stimulaci regionální poptávky (Mates a Wokoun, 2006).

Monetární politika

Hlavní myšlenka monetární politiky spočívá v ovlivňování množství peněz v oběhu. Mezi její negativní důsledky patří růst inflace. Chceme-li ovlivňovat regionální politiku tímto

nástrojem, můžeme tak učinit např. poskytováním zvýhodněných úvěrů konkrétním regionům. Část takto poskytnutých peněz se přesto dostane vně region, v důsledku ekonomických a hospodářských vazeb mezi regiony (Mates a Wokoun, 2006).

Protekcionismus

Pod pojmem protekcionismus se rozumí ovlivňování nabídky pomocí cel a dovozních limitů. Toto opatření se používá na regionální úrovni zejména tam, kde je vyšší koncentrace výroby regionálních výrobků, na které chceme zaměřit domácí poptávku. Tímto nástrojem můžeme krátkodobě chránit regionální výrobky před konkurencí ze zahraničí. Nevýhodou tohoto nástroje je, že obdobná opatření používá i diskriminovaná země (Mates a Wokoun, 2006).

3.3.2 Mikroekonomické nástroje regionální politiky

Mají podobu finančních částek poskytovaných ekonomickým subjektům v regionech, s cílem ovlivnit lokalizaci ekonomických subjektů v regionu. Podle subjektů, které se snaží ovlivňovat, rozdělujeme:

- **Nástroje relokace pracovních sil**
- **Nástroje relokace kapitálu** (Mates a Wokoun, 2006)

Nástroje relokace pracovních sil

Nástroje relokace pracovních sil převládaly v dřívějších dobách realizace regionální politiky. Z dnešního hlediska není žádoucí podporovat přemisťování, stěhování lidí ze zaostávajících, či jinak postižených regionů, neboť odchodem lidí dojde k ještě většímu prohloubení zaostávání dotčeného regionu. Pokud se přece jenom vyskytly důvody, pro podporu relokace pracovních sil měli většinou formu úhrady nákladů na stěhování, pořízení nového bydlení, či úhrady související s přepravou osob a majetku (Mates a Wokoun, 2006).

Nástroje relokace kapitálu

Zaměřují se na rozvoj stávajících firem v regionu, za účelem podpořit rozšiřování vyráběného sortimentu, zvyšování konkurenceschopnosti nebo změnu strukturálního zaměření podniku. Nástroje se také zaměřují na přilákání nových firem, kapitálu z jiných regionů. Může se tak dít na základě zvýhodnění určitého regionu pomocí subvencí, kdy je pro podniky výhodnější přemístit výrobu do zvýhodněného regionu, nebo pomocí restrikcí, kdy

zpřísníme např. daňové podmínky v regionech, odkud chceme kapitál dislokovat. Subvence mohou mít podobu zvýhodněných cen pozemků, snížení daňové povinnosti, administrativní zátěže, subvencí pracovní síly, zvýhodněných půjček atd. (Mates a Wokoun, 2006).

3.4 Postup realizace regionální politiky

Regionální politika je realizována pomocí programové a projektové roviny. V souladu s principem programování jsou na evropské, národní a regionální úrovni zpracovávány programové dokumenty, jež poskytují realizaci regionální politiky potřebnou tematickou šířku a zaručují koherenci jednotlivých cílů regionální politiky na evropské a národní úrovni (Hájek a Novosák, 2010, s. 73).

Česká republika má vypracovaný Národní strategický referenční rámec. Účelem NSRR je pomoci najít koherenci mezi národními strategickými dokumenty a Strategickými obecnými zásadami Společenství. V NSRR jsou definovány operační programy pro současné programovací období. Programová rovina regionální politiky tedy zahrnuje kromě SOZS a NSRR i operační programy, které se dále podrobněji člení na konkrétní prioritní osy, oblasti podpory a podoblasti podpory. Všechny tyto úrovně tedy zahrnují programovou část realizace regionální politiky. V rámci jednotlivých operačních programů jsou vyhlašovány jednotlivé výzvy, které se vztahují ke konkrétním prioritním osám, oblastem podpory a podoblastem. Projektovou rovinu tvoří konkrétní projekty, jež jsou předkládány v rámci příslušných výzev, do kterých tematicky spadají.

4 DŮLEŽITÉ DOKUMENTY VZTAHUJÍCÍ SE K REGIONÁLNÍ POLITICE

Regionální politika je ovlivňována důležitými koncepčními, strategickými dokumenty, zásadami, jednak na nadnárodní úrovni, tak národní a regionální. Regionální úroveň můžeme definovat jako krajskou úroveň popřípadě úroveň NUTS 2. Regionální politiku je nejvhodnější řešit na té úrovni, která je nejefektivnější. V souladu se zásadami principu subsidiarity je podpora z fondů EU směřována převážně do regionů soudržnosti, které populačně odpovídají jednomu nebo spojení dvou až tří krajů do jednoho celku. Výhoda oproti nadnárodní a státní úrovni je, čím nižší úroveň státní struktury, tím detailnější znalost potřeb a problémů konkrétního regionu.

Na následujících stránkách Vám představím tyto dokumenty mající vliv na utváření regionální politiky ze strany EU, státu a regionů s vlivem na Jihomoravský kraj:

- Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost
- Závěry páté zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Budoucnost politiky soudržnosti
- Strategie EVROPA 2020
- Národní rozvojový plán České republiky 2007-2013
- Národní strategický referenční rámec 2007-2013
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2007-2013
- Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky 2007 – 2013
- Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020
- Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010-2013
- Regionální operační program NUTS 2 Jihovýchod 2007 – 2013

4.1 Dokumenty na nadnárodní úrovni

„Evropská unie sdružuje 27 členských států, které tvoří komunitu a jednotný trh čítající 493 milionů obyvatel. V těchto zemích a 271 regionech stále přetrvávají velké ekonomické a sociální nerovnosti“ (EK, 2009, s. 1).

Na realizaci cílů hospodářské a sociální soudržnosti je v programovém období 2007 – 2013 z fondů EU vyčleněno 347 mld. € (EK, 2009).

Z těchto důvodů je potřeba řídit rozdělování finančních prostředků podle určitých pravidel, principů, priorit. Zde spočívá důležitost nadnárodních dokumentů, neboť určují orientaci a zásady realizace regionální politiky v Evropské unii jako celku, na které navazuje realizace regionální politiky v jednotlivých členských státech.

4.1.1 Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost

V článku 25 nařízení (ES) č. 1083/2006 je zmíněna potřeba stanovit Strategické obecné zásady Společenství pro hospodářskou, sociální a územní soudržnost, které budou platné pro celou Evropskou unii. Jejich úkolem je vymezit prioritní oblasti působnosti fondů, na jejichž základě je realizována podpora hospodářské, sociální a územní soudržnosti. Konkrétně se jedná o Evropský fond pro regionální rozvoj, Evropský sociální fond a Fond soudržnosti (Rada EU, 2006).

Dalším důležitým úkolem SOZS je poskytnout jednotlivým členským státům orientační rovinu při tvorbě národních strategických referenčních rámců a na ně navazujících operačních programů, tak je zajištěno, aby na národní a regionální úrovni, byly podporovány priority stanovené Evropským společenstvím (Rada EU, 2006).

V první části přílohy SOZS jsou definovány **obecné zásady pro politiku soudržnosti 2007 – 2013:**

- *„Zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst zlepšením jejich přístupnosti, zajištěním odpovídající kvality a úrovně služeb a ochranou životního prostředí.“*
- *„Podpora inovace, podnikavosti a růstu hospodářství založeného na znalostech pomocí kapacit pro výzkum a inovace, včetně nových informačních a komunikačních technologií.“*

- *„Vytváření více a lepších pracovních míst pomocí zapojení více osob do zaměstnání nebo do podnikání, zlepšení přizpůsobivosti pracovníků a podniků a zvýšení investic do lidského kapitálu“* (Rada EU, 2006, s. 4).

První část SOZS rozpracovává tyto zásady a určuje priority a cíle, kterých má být pomocí těchto zásad dosaženo. Následuje popis principů a činností sloužících k dosažení výše uvedených zásad (Rada EU, 2006).

Druhá část SOZS popisuje územní rozměr politiky soudržnosti. Zabývá se venkovskými oblastmi, oblastmi trpící přírodním znevýhodněním a opatřeními na podporu přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce (Rada EU, 2006).

4.1.2 Závěry páté zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti: Budoucnost politiky soudržnosti

V tříletém intervalu je zveřejňována zpráva o sociální, ekonomické a územní soudržnosti. Je důležitým zhodnocením stavu kohezní politiky v EU. Zpráva porovnává, jakého pokroku se dosáhlo za poslední tři roky a které subjekty se na pokroku převážně podíleli. Z tohoto pohledu je hodnocením činnosti orgánů Evropské unie, vlád jednotlivých států a regionálních úřadů (EK, 2012).

Pátá kohezní zpráva, která byla vydána v listopadu 2010, formuluje nové aktuální cíle, kterých má politika soudržnosti dosáhnout a nástroje, které je mají pomoci uskutečnit. Popis cílů, priorit a nástrojů je samozřejmě uskutečněn v kontextu současné ekonomické situace a prognózy budoucího vývoje hospodářské situace ve světě a Evropě (EK, 2012).

První část Závěrů páté zprávy představuje současný stav Evropské unie, s výzvami a problémy, kterým musí čelit. Také je zde uveden výčet pozitiv, ke kterým politika soudržnosti významně přispěla. Také je zde zmíněna podpora cílů nové Strategie EVROPA 2020 (EK, 2010a).

Druhá část Závěrů se zabývá reformou politiky soudržnosti, aby bylo podpořeno dosahování žádoucích výsledků, při omezování zbytečné byrokracie. Další prioritou druhé části je zjednodušit systém každodenního řízení politik EU (EK, 2010a).

Třetí část je zaměřená na posílení řízení. Posílení řízení územní soudržnosti se speciálním zaměřením na roli měst, funkčních zeměpisných celků a na posilování role partnerství. Čtvrtá kapitola popisuje opatření k účinnějšímu a jednoduššímu prováděcímu systému.

Splnění tohoto cíle závisí na dílčích úpravách položek finančního řízení, snižování administrativního zatížení a dosahování přísné finanční kázně a finanční kontroly. Pátá kapitola se zabývá celkovou strukturou politiky soudržnosti a snaží se nalézt řešení na nejvíce ožehavé problémy současnosti (EK, 2010a).

4.1.3 Strategie EVROPA 2020

Strategie Evropa 2020 nahrazuje Lisabonskou strategii, jejíž časové určení vypršelo rokem 2010. Strategie Evropa 2020 představuje pro Evropskou unii hlavní hospodářský strategický dokument. Hlavním cílem Strategie je dosáhnout hospodářského růstu, avšak tento hospodářský růst musí být založen na 3 vzájemně se posilujících prioritách definovaných v Strategii. **Inteligentní růst, udržitelný růst, a růst podporující začlenění.** Na těchto třech prioritách je možno dosáhnout výše zmiňovaného hospodářského růstu, který bude založený na znalostní ekonomice, bude environmentálně udržitelný a bude podporovat sociální a územní začleňování (Vláda ČR, 2012).

Má-li Strategie EVROPA 2020 splnit své proklamované cíle, je nutné zajistit, aby jednotlivé státy Evropské unie, vytvořili na národní úrovni cíle v souladu s těmi definovanými v Strategii. Proto Evropská rada dne 17. června 2010 vyzvala jednotlivé členské státy k stanovení národních cílů. Národní cíle vypracované v souladu se závěry Evropské rady, budou realizovány, pomocí národních politik a nástrojů (Vláda ČR, 2012).

Evropská unie stanovila v Strategii EVROPA 2020 těchto 5 hlavních cílů, jichž chce dosáhnout do roku 2020 a na které budou navazovat národní cíle:

- *„75 % obyvatelstva ve věku od 20 do 64 let by mělo být zaměstnáno“*
- *„3 % HDP Evropské unie by měla být investována do výzkumu a vývoje“*
- *„v oblasti klimatu a energie by mělo být dosaženo cílů „20-20-20“*
- *„podíl dětí, které předčasně ukončí školní docházku, by měl být pod hranicí 10 % a nejméně 40 % mladší generace by mělo dosáhnout terciární úrovně vzdělání“*
- *„počet osob ohrožených chudobou by měl klesnout o 20 milionů“* (EK, 2010b, s. 6)

Strategie má podobnou strukturu jako závěry páté kohezní zprávy. První část popisuje ekonomické a sociální dopady současné hospodářské krize v Evropě. V dalších částech je pojednáváno o důležitosti 3 vzájemně se podporujících priorit, o jednotném trhu, nástro-

jích vnější politiky a popisu strategie a opatření vedoucích k překonání krize. Poslední část Strategie se zabývá zvýšením rychlosti vyhodnocování cílů a ukazatelů pokroku, jejichž důsledkem bude možnost zrychlení uskutečňování transformačních změn (EK, 2010b).

4.2 Dokumenty na národní úrovni

Strategické, koncepční národní dokumenty jsou důležitým nástrojem pro ovlivňování vývoje státu i regionů. Stát musí mít představu o tom, jak by se chtěl v nejbližších letech vyvíjet. Proto stát vypracovává množství strategických, koncepčních dokumentů, analýz, usnesení a deklarací, které stanovují konkrétní cíle, prostředky a postupy jak dosáhnout těchto státních a regionálních cílů.

Pro Českou republiku je v období 2007 – 2013 vyčleněno z fondů EU 789 mld. Kč. Pro představu tato částka odpovídá zhruba ¾ příjmů státního rozpočtu na jeden rok. V současném období je realizováno 26 operačních programů, jejíž pomocí jsou realizovány tři Cíle evropské regionální politiky. Pro oprávnění čerpat zdroje z evropských fondů bylo nejdříve nutné zajistit soulad mezi národními prioritami České republiky, a prioritami Evropské unie. Operační programy jednotlivých členských států jsou navrhovány tak, aby co nejlépe pomáhali řešit rozvojové problémy konkrétního státu. Na základě operačních programů jsou poskytovány finanční zdroje z fondů EU. Zároveň Evropská komise schvaluje předložené jednotlivé operační programy členských států, tím je zajištěn soulad národních zájmů a Evropské unie.

4.2.1 Národní rozvojový plán České republiky 2007 – 2013

Národní rozvojový plán České republiky na roky 2007 – 2013 je důležitým strategickým dokumentem určujícím strategii České republiky na uvedené období. NRP vychází z nařízení ke strukturálním fondům a zároveň z důležitých evropských strategických dokumentů např. Strategických obecných zásad Společenství. Zpracování NRP se děje na základě národních obecných dokumentů např. Strategie udržitelného rozvoje, Strategie hospodářského růstu a Strategie regionálního rozvoje 2007 – 2013. Důležitou funkcí Národního rozvojového plánu je, že zajišťuje návaznost SOZS a národních strategických dokumentů. V NRP je popsáno nastavení koordinace politiky hospodářské a sociální soudržnosti, které bude použito i při zpracování Národního strategického referenčního rámce (MMR, 2012b).

Národní rozvojový plán obsahuje komplexní analýzu současné situace České republiky ve všech důležitých oblastech týkajících se jejího rozvoje. Pomocí SWOT analýzy jsou zde hodnoceny silné, slabé stránky, příležitosti a ohrožení vztahující se k území ČR. Další důležité části NRP se zabývají strategií rozvoje na roky 2007 – 2013, včetně definice vize, zaměření operačních programů, rozložení finančních zdrojů. Poslední kapitola popisuje řízení a koordinaci politik soudržnosti v ČR. Tato kapitola definuje metodiku sběru dat, jejich následné evaluace, finančního řízení, kontroly a auditu (MMR, 2006a).

4.2.2 Národní strategický referenční rámec 2007 – 2013

Národní strategický referenční rámec je klíčovým dokumentem udávající systém jednotlivých operačních programů realizovaných v ČR v období 2007 – 2013. Každý členský stát má z Evropské unie definovanou povinnost vypracovat Národní strategický referenční rámec. NSRR navazuje na NRP. Jedním z úkolů Evropské komise je připomínkování a schválení Národního strategického referenčního rámce. Současně platný NSRR byl přijat Evropskou komisí dne 27. července 2007 (Vláda ČR, 2008).

NSRR jako ostatní národní strategické koncepční dokumenty popisuje národní pozici ČR vzhledem k Evropské unii, popis přechází do klasické socioekonomické analýzy, popisu regionálního rozvoje, sídelní struktury a je následován SWOT analýzou (MMR, 2007).

V zásadní části NSRR je věnován prostor tvorbě strategie na roky 2007 – 2013. Jak již bylo dříve zmíněno hlavním úkolem NSRR je definovat na řešení jakých hlavních priorit a cílů české regionální politiky budou použity finanční zdroje evropských fondů. Dokument obsahuje výčet všech operačních programů s popisem jednotlivých globálních cílů, řídících orgánů a prioritních os, jež budou realizovány, dojde-li ke schválení NSRR Evropskou komisí. Závěrečné části se zabývají řízením, koordinací politiky hospodářské a sociální soudržnosti, systémem finančních toků a ex ante, ex post hodnocením (MMR, 2007).

4.2.3 Strategie regionálního rozvoje ČR 2007 – 2013

Jedná se o základní strategický dokument České republiky, jehož vypracování je uvedeno v zákoně č. 248/2000 Sb. SRR ČR je důležitým nástrojem určujícím zaměření České regionální politiky na roky 2007 – 2013. Zároveň zaručuje přenos nových nařízení Evropské unie do systému národní a regionální politiky ČR, aby byla v souladu s nařízeními Evropské unie ohledně politiky hospodářské a sociální soudržnosti. SRR ČR navazuje na národní

strategické dokumenty. Jsou jimi např. Strategie udržitelného rozvoje České republiky a Strategie hospodářského růstu. V základním strategickém dokumentu jakým je SRR ČR, nesmí být vynechána oblast politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Strategie v této oblasti navazuje na Národní rozvojový plán a Národní strategický referenční rámec. Současná aktuální Strategie regionálního rozvoje České republiky na období 2007 – 2013 byla přijata vládou ČR dne 17. 6. 2006 (MMR, 2006c).

Strategie regionální rozvoje ČR vyjmenovává jednotlivé úrovně regionálního rozvoje, a definuje, jaké úlohy jednotlivým úrovním v regionálním rozvoji náleží. Strategie analyzuje stav regionálního rozvoje, provádí socioekonomickou charakteristiku území ČR zasahující až do úrovně jednotlivých krajů a okresů. Kategorizuje kraje, okresy z hlediska růstového potenciálu, odlehlosti od rozvojové osy centra regionu a zabývá se charakteristikou a vývojem regionálních disparit na území ČR (MMR, 2006b).

Strategický rámec SRR ČR definuje vizi rozvoje České republiky, k jejímu naplnění je stanoven globální cíl skládající se ze tří strategických cílů. Strategické cíle budou realizovány pomocí 8 prioritních oblastí, přičemž každá prioritní oblast obsahuje výčet priorit (MMR, 2006b).

4.2.4 Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR

Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR má podobu nadresortního dokumentu, jehož časový rámec je definován do roku 2030. SRUR ČR je důležitým dokumentem, jehož primárním cílem je podpořit a zajistit hospodářský růst založený na trvale udržitelném rozvoji. Strategický rámec je klíčovým dokumentem, na jehož základě jsou vypracovávány důležité národní a sektorové dokumenty. Strategický rámec udržitelného rozvoje je schvalován vládou ČR. Je vypracován v souladu s Národním strategickým referenčním rámcem České republiky, obsahuje obecněji zaměřená témata, neobsahuje konkrétní opatření, je zaměřený převážně na podporu dlouhodobé strategické orientace a zajištění soudržnosti národních a resortních dokumentů v delším časovém období (MŽP, 2010).

Strategický rámec definuje udržitelný rozvoj v ČR jako součást evropské a globální budoucnosti. Dále zde nalezneme výčet prioritních os zaměřených na podporu environmentální stránky bydlení, života, environmentálně přijatelné ekonomiky, ekosystémů a krajinné biodiverzity. Zbylé dvě kapitoly se věnují monitorování a implementaci SRUR ČR (MŽP, 2010).

Následující obrázek zachycuje vztah SRUR ČR a národních, evropských strategických dokumentů:

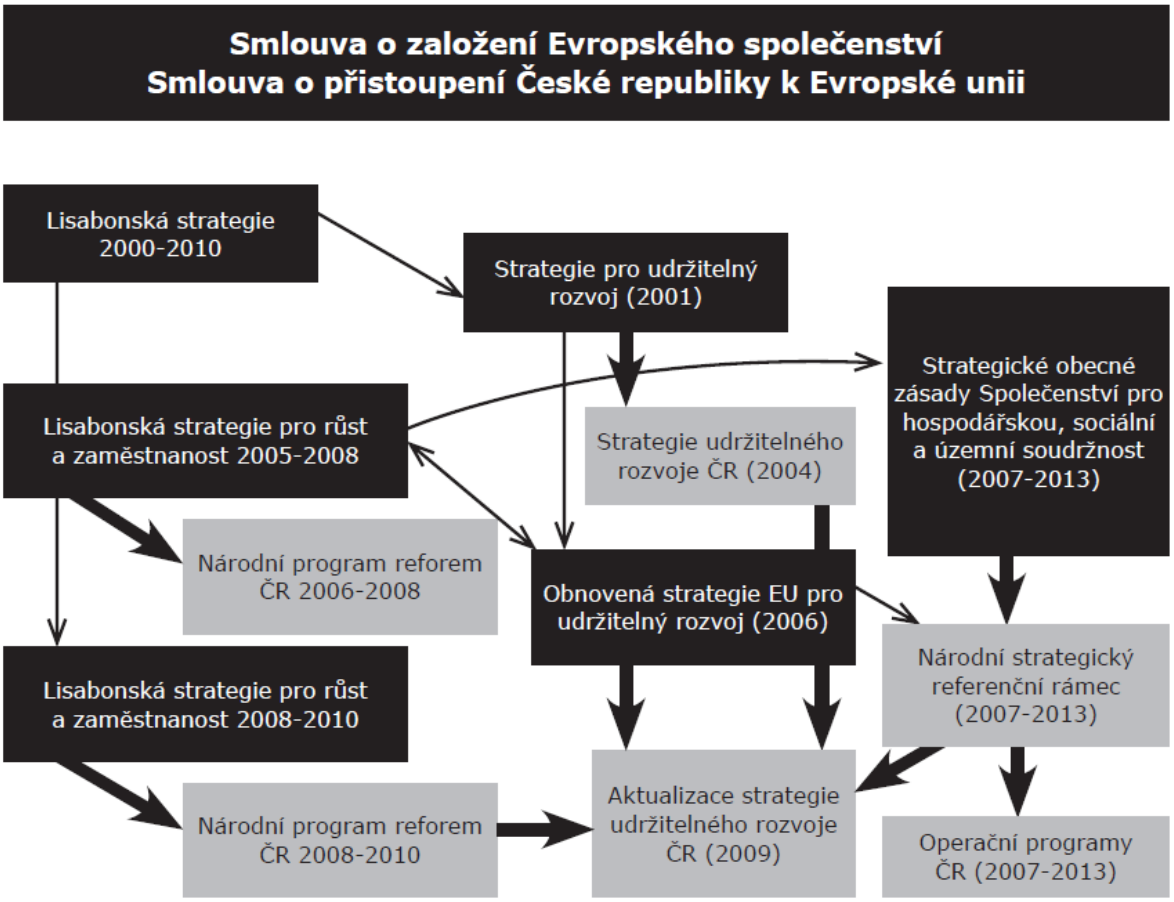

Obrázek 1 Vztah SRUR ČR a významných strategických dokumentů ČR a EU (MŽP, 2010)

4.3 Dokumenty na regionální úrovni s vlivem na Jihomoravský kraj

S přihlédnutím k principu subsidiarity je úroveň NUTS 2, NUTS 3 tedy region soudržnosti, vyšší územně samosprávný celek – kraj, nejefektivnější úrovní pro realizaci konkrétních projektů a opatření regionální politiky. Důvodem je lepší znalost konkrétních potřeb a problémů nižších článků územní správy spadající pod územní obvod kraje, než kdyby stejné problémy byly řešeny z vyšších úrovní.

4.3.1 Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020

Důležitým koncepčním dokumentem Jihomoravského kraje, jehož primárním cílem je být podkladem pro dlouhodobější strategické rozhodování, je **Strategie rozvoje Jihomorav-**

ského kraje 2020. Dalším důležitým cílem dokumentu je zajistit spolupráci při realizaci aktivit sloužících k podpoře ekonomického, sociálního a environmentálního rozvoje kraje. Začátky zpracovávání SRJMK jsou datovány do první poloviny roku 2011. SRJMK se dělí po formální stránce na čtyři různé části, pro naše zaměření postačí zmínit se o nejdůležitější části „**Aktualizovaná SRJMK do roku 2020“** (Jihomoravský kraj, 2011a).

Aktualizovaná SRJMK do roku 2020 je nejobsáhlejší částí. Formálně se dělí na čtyři další části – část analytickou, část návrhovou, část zabývající se provázaností SRJMK na priority kohezní politiky a strategie EU 2020 a část implementační (Jihomoravský kraj, 2011a).

Analytická část popisuje současnou charakteristiku Jihomoravského kraje. Vychází především z dokumentu Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 – 2013. V některých oblastech bylo nutné provést aktualizaci, neboť během času došlo ke změně určitých veličin a socioekonomických charakteristik v kraji (Jihomoravský kraj, 2011a).

Pro zaměření budoucích rozvojových aktivit kraje je klíčová návrhová alias **strategická část Aktualizace SRJMK.** Strategie používá hierarchické členění cílů, začíná na nejobecněji definovaných prioritách – vizi a směrem níže dochází ke konkretizaci a většímu rozpracování konkrétních opatření a aktivit (Jihomoravský kraj, 2012a).

Vize rozvoje Jihomoravského kraje zní:

„Jihomoravský kraj bude ekonomicky prosperujícím regionem, otevřeným vůči mezinárodním výzvám a impulsům, poskytujícím svým obyvatelům prostor pro kvalitní život“ (Jihomoravský kraj, 2012a, s. 7).

Vize vychází ze čtyř pilířů rozvoje:

1. **Konkurenceschopnost**
2. **Sociální soudržnost**
3. **Infrastruktura**
4. **Vyvážený rozvoj území kraje**

Další kapitola strategické části je věnována výčtu problémů rozvoje Jihomoravského kraje. Popis problémů rozvoje JMK se dělí na čtyři hlavní problémy a větší množství dílčích problémů, se kterými Vás blíže seznámím v charakteristice Jihomoravského kraje v praktické části mé bakalářské práce (Jihomoravský kraj, 2012a).

Následující kapitoly strategické části se věnují výčtu globálních a specifických cílů, díky kterým je možno formulovat konkrétní priority a opatření, určené na řešení jednotlivých hlavních a dílčích problémů JMK (Jihomoravský kraj, 2012a).

V současném i budoucím programovém období budou finanční zdroje nabízené Evropskou unií pro ČR potažmo subjekty v JMK, zastávat klíčovou úlohu při financování některých opatření a aktivit vedoucích ke splnění cílů uvedených ve SRJMK. Současně je potřeba určit, jaká budoucí opatření je lepší financovat z čistě národních zdrojů a které z evropských. Ke splnění obou výše uvedených úkolů slouží část Aktualizace **„Vazby cílů a opatření na priority kohezní politiky EU 2014+“.** Cílem této části je posoudit míru souladu cílů/priorit/opatření JMK s cíly a prioritami kohezní politiky pro současné i budoucí programovací období se zřetelem na současné platné strategické dokumenty Evropské unie (Jihomoravský kraj, 2012b).

Následující tabulka znázorňuje vazbu priorit SRJMK 2020 a Strategie EU 2020:

Tabulka 1 Vazba priorit SRJMK 2020 na priority Strategie EU 2020 (Jihomoravský kraj, 2012b)

		Priorita Strategie EU 2020		
		1. Ekonomický růst založený na znalostech a inovacích (smart growth)	2. Společenská vstřícnost a sociální začlenění (inclusive growth)	3. Konkurenceschopnější, propojenější a ekologičtější ekonomika (sustainable growth)
Priorita SRJMK 2020	1. Konkurenceschopná regionální ekonomika v evropském/ globálním měřítku	Absolutní vazba, priorita SRJMK se kryje s danou prioritou	Bez přímé vazby na danou prioritu	Nepřímá vazba, priorita SRJMK zprostředkovaně přispívá k naplnění priority
	2. Kvalitní a odpovídající nabídka veřejných služeb	Bez přímé vazby na danou prioritu	Částečná vazba, priorita SRJMK naplňuje prioritu EU 2020 částečně	Částečná vazba, priorita SRJMK naplňuje prioritu EU 2020 částečně
	3. Rozvoj páteřní infrastruktury a dopravního napojení kraje	Nepřímá vazba, priorita SRJMK zprostředkovaně přispívá k naplnění priority	Nepřímá vazba, priorita SRJMK zprostředkovaně přispívá k naplnění priority	Částečná vazba, priorita SRJMK naplňuje prioritu EU 2020 částečně
	4. Dlouhodobá životaschopnost znevýhodněných částí kraje	Bez přímé vazby na danou prioritu	Částečná vazba, priorita SRJMK naplňuje prioritu EU 2020 částečně	Částečná vazba, priorita SRJMK naplňuje prioritu EU 2020 částečně

4.3.2 Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 – 2013

Jedná se o základní střednědobý koncepční dokument Jihomoravského kraje. Povinnost zpracování je uvedena v zákoně č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje. Je zpracováván na čtyřleté období, během něhož má pomoci rozvrhnout a naplánovat realizaci

jednotlivých rozvojových aktivit kraje. PRJMK usiluje o definici, nastavení priorit, opatření a jednotlivých aktivit, aby bylo krajem zaručeno co nejefektivnější poskytování veřejných služeb spolu se zlepšováním životních podmínek. Ohledně návaznosti PRJMK 2010 – 2013 na koncepční dokumenty kraje, Jihomoravský kraj má v současnosti zpracováno více než 20 různě zaměřených koncepčních dokumentů. PRJMK využívá těchto koncepčních dokumentů v oblasti plánovaných aktivit a tudíž představuje jejich důležitou spojnici. Z formálního hlediska se Program člení na tři části – analytickou, návrhovou a implementační (Jihomoravský kraj, 2010c).

Zásadní **analytickou část** programu tvoří profil kraje. Na rozdíl od jiných dokumentů, je zde kladem důraz především na popis vývoje Jihomoravského kraje v posledních letech, namísto vyčerpávající charakteristiky kraje. Další kapitoly analytické části jsou věnovány popisu územních disparit kraje, zhodnocení realizace předchozího PRJMK 2006 – 2009. Analytická část je ukončena souhrnnou SWOT analýzou.

Nejdůležitější částí PRJMK je **část návrhová,** jsou zde navrženy priority, opatření a jednotlivé aktivity, formulované za účelem podpořit sociální, ekonomický a environmentální rozvoj Jihomoravského kraje. Na základě analytické části je zde formulováno 5 priorit, na které navazuje 17 opatření, ze kterých je definováno 154 aktivit.

Při plánování budoucího rozvoje nestačí naplánovat budoucí aktivity, je třeba také popsat proces, jakým budou realizovány. Tento proces se nazývá implementace. Je základní úlohou **implementační části** PRJMK. V implementační části nalezneme popis finančních nákladů, doby realizace jednotlivých aktivit, a popis výstupních indikátorů včetně popisu celkové implementace návrhové části (Jihomoravský kraj, 2010c).

4.3.3 Regionální operační program NUTS 2 Jihovýchod 2007 – 2013

Regionální operační program Jihovýchod je základním dokumentem, jehož prostřednictvím realizují subjekty uvnitř Regionu soudržnosti Jihovýchod získávání peněžních prostředků z Evropského fondu pro regionální rozvoj. Realizace a příprava ROP Jihovýchod je popsána v Národním strategickém referenčním rámci, který vychází z SOZS, NRP ČR atd. ROP Jihovýchod představuje koncepční strategický dokument důležitý z hlediska plánování komplexního rozvoje JMK. V ROP je zmíněna důležitost komplementarity s ostatními regionálními a tematickými operačními programy. Neboť pouze efektivní provázaností těchto operačních programů lze dosáhnout rozvoje Regionu soudržnosti Jihový-

chod jako celku, v této bakalářské práci zaměřené na Jihomoravský kraj (Region soudržnosti JV, 2011a).

První část ROP JV charakterizuje současnou ekonomickou a sociální situaci regionu. Jsou zde charakterizované oblasti jako demografický vývoj, ekonomika regionu, lidské zdroje v regionu, charakteristika dopravy, důležitou částí je výčet regionálních disparit. Před strategickou částí následuje SWOT analýza (Region soudržnosti JV, 2011a).

Strategická část rozděluje východiska strategie podle hlediska, zda se jedná o vnitřní nebo vnější východiska. Mezi vnitřní pochopitelně patří socioekonomická analýza kraje a SWOT analýza. Vnější východiska vychází z cílů definovaných v programových dokumentech regionální, národní a nadnárodní úrovně. Strategická část definuje vizi regionu soudržnosti Jihovýchod. Na vizi navazuje globální cíl, od kterého se odvíjí specifické cíle a na ně jednotlivé prioritní osy. Toto členění přehledně zobrazuje **schéma na následující stránce** (Region soudržnosti JV, 2011a).

Další podkapitoly strategické části se zabývají konzistencí ROP s dokumenty kraje, ČR a EU, hodnocením ex ante a dále jsou zde na základě obecného nařízení a SOZS definována dvě základní horizontální témata – rovné příležitosti a udržitelný rozvoj (Region soudržnosti JV, 2011a).

Třetí část ROP JV se zabývá prioritními osami a indikátory. Popisuje jednotlivé prioritní osy a jednotlivé indikátory pro následný monitoring a evaluaci plnění cílů ROP JV (Region soudržnosti JV, 2011a).

V **realizační, čtvrté části** ROP JV je věnován prostor vyjmenování a popisu povinností jednotlivých subjektů systému implementace:

- Národní orgán pro koordinaci (NOK)
- Monitorovací výbor – Řídící a koordinační výbor (ŘKV)
- Platební a certifikační orgán (PCO) – Národní Fond
- Auditní orgán (AO) – Centrální harmonizační jednotka pro finanční kontrolu

Následuje popis koordinace ROP JV s ostatními operačními programy, vymezení implementace programu spolu se stanovením orgánů Regionální rady, jež pozůstává z – Výboru Regionální rady, předsedy Regionální rady a Úřadu Regionální rady. Mezi další důležité

oblasti realizační části patří oblasti finančního řízení, kontrolního systému, monitorování a následném ex ante; ex post hodnocení ROP JV (Region soudržnosti JV, 2011a).

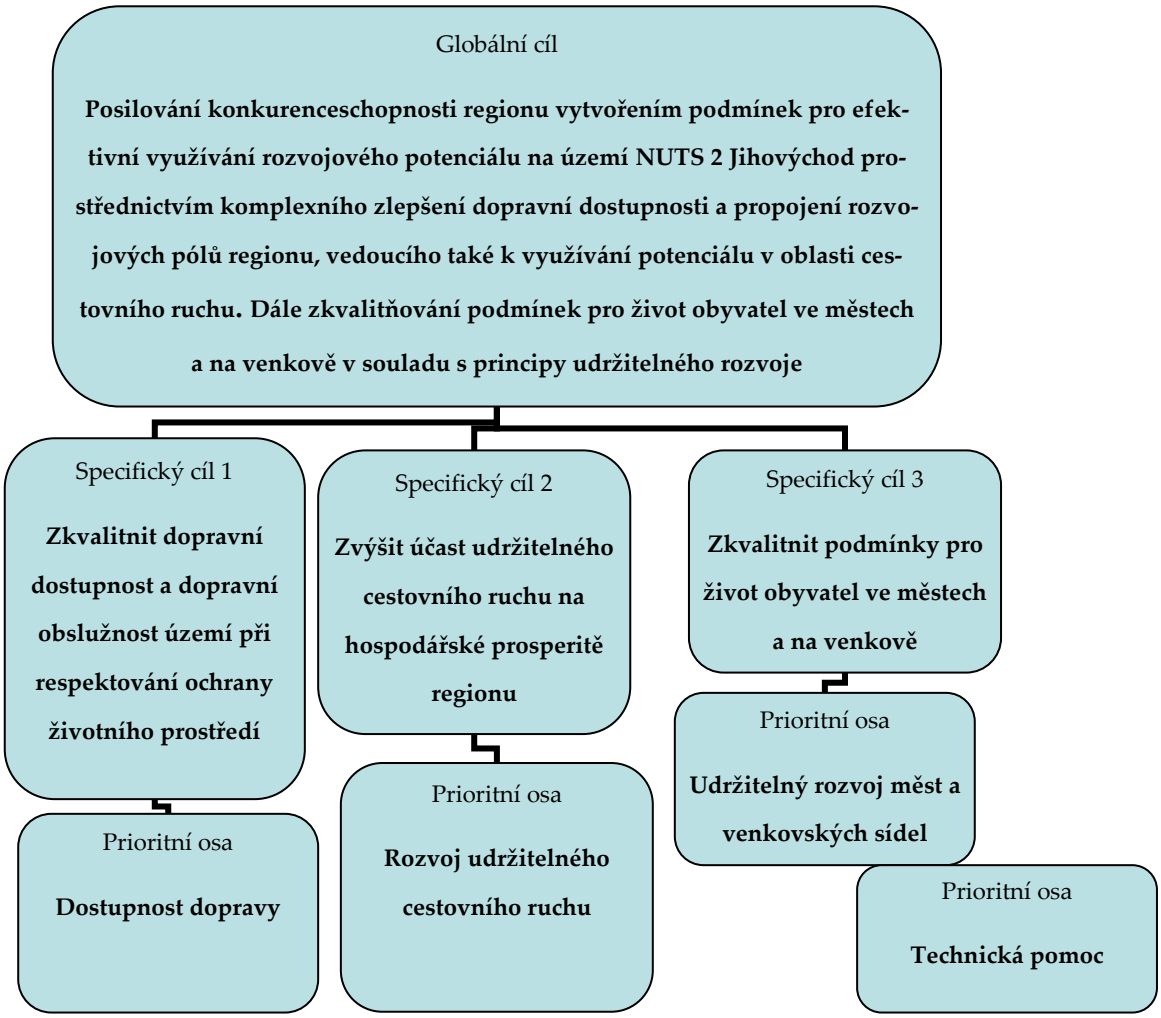

Obrázek 2 Schéma návaznosti globálního cíle, specifických cílů a prioritních os ROP JV (Region soudržnosti JV, 2011a).

Závěrečná část regionálního operačního programu Jihovýchod je věnována finančnímu zajištění programu. Z evropských zdrojů je určených pro ROP JV 720,3 mil. €, což činí 15,12 % z finančních prostředků určených pro všechny ROP ČR v období 2007 – 2013. Po dohodě obou krajů bylo dohodnuto rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé prioritní osy.

Alokace celkových evropských finančních prostředků pro ROP JV:

- Prioritní osa Dostupnost dopravy – cca 356,902 mil. € - 49,5 %
- Rozvoj udržitelného cestovního ruchu – cca 133,844 mil. € - 18,6 %

- Udržitelný rozvoj měst a venkovských sídel – cca 205,665 mil. € - 28,6 %
- Technická pomoc – cca 23,951 mil. € - 3,3 % (Region soudržnosti JV, 2011a).

5 LEGISLATIVNÍ VYMEZENÍ REGIONÁLNÍ POLITIKY

Regionální politika je v současnosti významným spolutvůrcem regionálního rozvoje. Jako důsledek vstupu České republiky do Evropské unie je regionální politika ovlivňována ze dvou úrovní:

- právním řádem Evropské unie
- zákony České republiky

V následujících řádcích mé bakalářské práce vás seznámím s důležitými právními normami ČR a EU, ovlivňujícími regionální politiku v České republice, potažmo v Jihomoravském kraji. Tyto normy poskytují právní zajištění regionální politiky. Účelem těchto právních norem je definovat důležitost podpory regionálního rozvoje, hospodářského a sociálního rozvoje, povinnosti vypracovat konkrétní koncepční materiály. Mohou zavazovat subjekty, ukládat povinnosti pro tyto subjekty a určovat pravidla pro přidělování finanční podpory atd. **Představují závazné legislativní vymezení pro uskutečňování regionální politiky jako takové.**

5.1 Legislativa Evropské unie

Evropská unie deklarovala úmysl stát se vyspělým společenstvím, kde dochází ke snižování regionálních disparit ve vývoji jednotlivých regionů, zároveň s posilováním hospodářské, sociální a územní koheze. Naplnění těchto strategických záměrů, ale muselo předcházet přijetí legislativních aktů, které vymezují cíle, nástroje a fungování regionální politiky. Významné prameny evropského práva mají dopad na realizaci regionální politiky ve všech členských zemích, tudíž i České republiky.

Důležitost hospodářské, územní a sociální soudržnosti potvrzuje i Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Články 174 až 178 (bývalé články 158 až 162) konsolidovaného znění, obsahují vymezení základních náležitostí důležitých pro regionální politiku:

- je zde zmíněna hospodářská, sociální a územní soudržnost
- snižování regionálních disparit, včetně zaostalosti znevýhodněných regionů a jejich stručný výčet
- nutnost provádět politiku členských států tak, aby bylo dosaženo cílů článku 174

- zmíněny strukturální fondy jako finanční nástroj realizace těchto cílů, včetně poslání fondu ERDF
- vymezena legislativní povinnost Evropského parlamentu a Rady vypracovat nařízení zajišťující platná pravidla pro zajištění účinného fungování těchto fondů

Než vám představím konkrétní nařízení Evropského společenství, nejdříve definuji základní náležitosti a charakteristiky tohoto právního aktu.

Nařízení jsou nejvýznamnějšími právními akty, jejichž prostřednictvím může Evropská unie zasahovat do právních řádů jednotlivých členských států. Prvořadým cílem nařízení je sjednocování práva. Mají **komunitární charakter.** Ten znamená, že nařízení platí pro všechny členské státy na národních úrovních stejně. Není zde možnost odchýlit se od nařízení, nebo plnit pouze některé části nařízení. Druhou důležitou vlastností nařízení je jeho **přímá použitelnost.** Schválením a zveřejněním v Úředním věstníku EU je nařízení platné pro všechny subjekty, jichž se týká obsah právní úpravy nařízení. Může být platné pro stát, jeho orgány, občany státu atd. (Borchardt, 2011).

- **NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006** – Účelem nařízení je vymezit obecné pravidla pro fungování a orientaci strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. V tomto nařízení je dále upravena komplexní problematika politiky hospodářské a sociální soudržnosti. Nařízení obsahuje popis cílů strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, oprávnění států čerpat tyto prostředky, čeho má být těmito aktivitami dosaženo, co nesmí být podporováno. Je důležitým kontextem pro tvorbu strategických koncepčních dokumentů SOZS, NSRR atd. Jsou zde obsaženy zásady a pravidla vztahující se k finančnímu zajištění projektů, monitoringu, kontrole, hodnocení, finančnímu řízení projektů atd.
- **NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (EU) č. 1311/2011 ze dne 13. prosince 2011 –** mění některá ustanovení nařízení rady **č. 1083/2006** týkající se především finančního řízení pro členské státy, jež mají problémy s udržením finanční stability v důsledku finanční krize a hospodářského úpadku.
- **NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 –** stanovuje základní úkoly Evropského fondu pro regionální rozvoj. U jednotlivých „Cílů“ společenství jsou uvedeny priority, jejichž dosáhnutí má finanční pomoc z ERDF podporovat. Nedílnou součástí nařízení je zajištění

monitoringu, kontroly, finančního řízení spolu s vymezením funkce řídícího orgánu.

5.2 Legislativa České republiky

Od 90. let minulého století dochází k pozvolnému nárůstu významnosti regionů v geografickém uspořádání České republiky. Tato změna souvisí se **zakotvením práva na územní samosprávu v Ústavě ČR.** Od vzniku České republiky dochází ke zvyšování významu regionálního rozvoje. Se sílící snahou České republiky dosáhnout vstupu do Evropské unie, bylo také zapotřebí reformovat a přejít na systém podpory regionálního rozvoje kompatibilního s metodikou Evropské unie.

Klíčové zákony v oblasti regionální politiky v ČR:

- **Zákon č. 248/2000 Sb. O podpoře regionálního rozvoje ze dne 29. června 2000 ve znění pozdějších předpisů –** Jedná se o zásadní zákon, který definoval nová platná pravidla v oblasti regionálního rozvoje v ČR. Zákon svou komplexností pokrývá oblast státní podpory regionálního rozvoje a krajské podpory regionálního rozvoje. Ukládá povinnost zpracovávat strategické koncepční dokumenty na národní i krajské úrovni. Touto povinností pokládá základ dlouhodobému, strategickému plánování regionálního rozvoje v ČR i v krajích. Je také důležitým legislativním aktem, jehož význam spočívá ve sjednocení metod regionálního rozvoje používaných v ČR s metodami používanými v Evropské unii, aby bylo možno využívat financí určených na podporu hospodářské a sociální soudržnosti. Z tohoto důvodu je zde uvedeno zřízení regionů odpovídajících kategorii NUTS 2 tzv. regionů soudržnosti s popisem jejich orgánů a pravomocí.
- **Zákon č. 129/2000 Sb. O krajích (krajské zřízení) ze dne 12. dubna 2000 ve znění pozdějších předpisů –** Je základním legislativním předpisem, pro určení legislativního postavení krajů v rámci České republiky. Zákon obsahuje obecná ustanovení o kraji, také je důležitým výčtem práv a povinností občanů kraje. Zákon určuje povinnosti a práva kraje z hlediska samostatné i přenesené působnosti, ke splnění tohoto účelu jsou zde jmenovány orgány kraje a jejich pravomoc.
- **Zákon č. 250/2000 Sb. O rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ze dne 7. července 2000 ve znění pozdějších předpisů –** Tento legislativní právní akt je

zásadním právním předpisem ovlivňujícím finanční hospodaření územních samosprávných celků. Je zde popsán postup tvorby, přijetí, změny rozpočtů územně samosprávných celků, včetně popisu příjmů a výdajů kraje a obce. Vymezuje organizaci územních samosprávných celků, včetně výčtu organizačních složek a právnických osob, jež může kraj nebo obec založit za účelem plnění veřejných služeb.

- **Zákon č. 137/2006 Sb. O veřejných zakázkách ze dne 14. března 2006 ve znění pozdějších předpisů –** Jedná se o základní zákon vztahující se k legislativním podmínkám v oblasti veřejných zakázek. Určuje podmínky při výběru dodavatelů, upravuje oblast zadávacího řízení, soutěže o návrh, je zde stanovena ochrana proti nesprávnému postupu zadavatele. Zákon dále upravuje např. náležitosti seznamu kvalifikovaných a certifikovaných dodavatelů, členění veřejných zakázek a povinnosti z tohoto členění vyplívající atd. Od svého vzniku prošel zákon každoroční novelizací. Poslední novela č. 55/2012 Sb. ze dne 31. ledna 2012 nabyla účinnosti ke dni 1. dubna 2012.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 SOUČASNÝ VÝVOJ JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

Máme-li se zabývat v následujících kapitolách bakalářské práce implementací regionální politiky, je třeba vycházet ze znalosti současné charakteristiky Jihomoravského kraje. Proto v následující kapitole seznámím čtenáře s aktuální situací Jihomoravského kraje, jež zakončím shrnutím problémových oblastí. Nejdříve, ale provedu stručný úvod k Jihomoravskému kraji.

Velikostně i populačně zaujímá Jihomoravský kraj v rámci ČR 4. místo. Rozloha kraje činí 7 196 km². Podle údajů dostupných z ČSÚ činil počet obyvatel kraje k 30. 9. 2011 - 1 156 930. V Jihomoravském kraji se nachází 673 obcí, z nichž 49 obcí má statut města. JMK pozůstává ze 7 okresů – Vyškov, Znojmo, Hodonín, Břeclav, Blansko, Brno – město, a Brno – venkov (Jihomoravský kraj, 2010a).

Nejvýznamnějším nejen správním centrem, Jihomoravského kraje, je město Brno. Se svými cca 370 000 obyvateli je druhým největším městem ČR. Díky své velikosti je Brno ekonomickým centrem nejen Jihomoravského kraje, ale i místem nadregionálního významu. Středová poloha města Brna v rámci regionu, zajišťuje kraji výhodu výborného napojení na hlavní dopravní trasy, národního i evropského významu. Především v okrese Brno - venkov je možné sledovat silné sub-urbanizační aktivity související se stěhováním obyvatel do nejbližšího zázemí brněnské aglomerace. Brno je po Praze druhým nejvýznamnějším centrem vysokoškolského vzdělání v ČR, a od tohoto faktu se odvíjí také silné zázemí výzkumu a vývoje v tomto regionu (Jihomoravský kraj, 2010a).

JMK je krajem mnoha podob. Leží na pomezí České vysočiny a Karpat. Patří k méně zalesněným krajům, 60 % plochy kraje tvoří orná půda. Také se zde nachází přes 90 % vinic v ČR (Jihomoravský kraj, 2010a).

6.1 Obyvatelstvo

Jak jsem již zmínil, počet obyvatel kraje se pohyboval na konci 3. čtvrtletí 2011 na úrovni 1 157 000. Jihomoravský kraj se z hlediska současných demografických trendů nikterak zásadně neodlišuje od demografických jevů na úrovni státu. Dochází k růstu obyvatel, který se pozvolna zpomaluje. Od roku 2003 do roku 2011 došlo k nárůstu populace kraje o 2,4 %. I Jihomoravský kraj se musí potýkat s problémy, jakým je **stárnutí obyvatelstva.** Od roku 2007 převládá přirozený přírůstek obyvatel nad úmrtností, ale i tak má Jihomorav-

ský kraj jednu z nejnižších měr porodnosti v ČR. Důvodem dočasné kladné míry přirozeného přírůstku obyvatel je nástup silných ročníků konce 70. a začátku 80. let. Přesto v JMK převládá celková složka poproduktivní části obyvatelstva nad předproduktivní. Na konci roku 2007 tvořil podíl předproduktivní složky obyvatel kraje 13,9 %, zatímco poproduktivní složka obyvatel byla zastoupena 15,2 %. JMK má druhou nejnižší míru úmrtnosti v ČR. V důsledku nízké porodnosti, a dalších faktorů dochází k stárnutí obyvatelstva (Jihomoravský kraj, 2010a; Jihomoravský kraj, 2011b).

Zásadním prvkem ovlivňujícím vývoj počtu obyvatel Jihomoravského kraje je **migrace obyvatelstva.** Následující graf přehledně znázorňuje vliv přirozeného přírůstku a migračního přírůstku na populačním vývoji v Jihomoravském kraji.

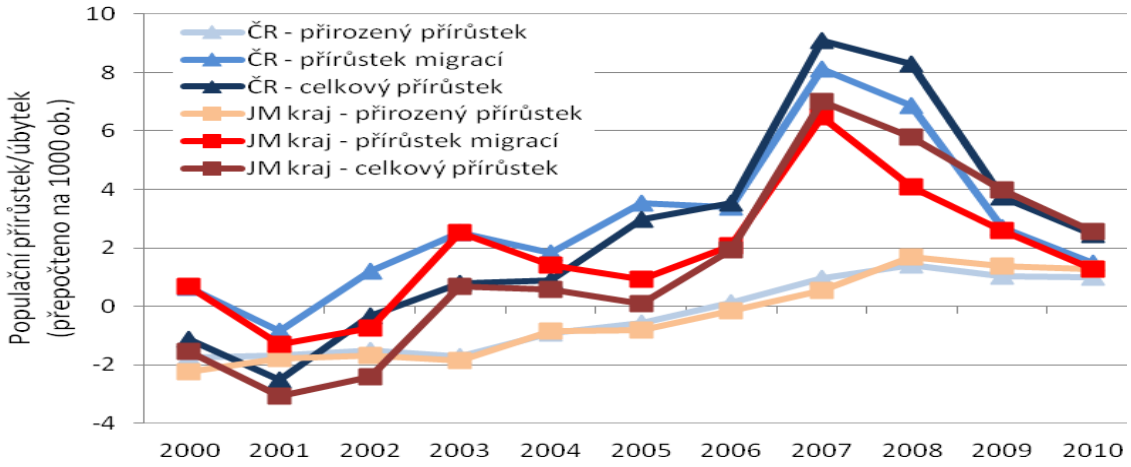

Graf 1 Populační vývoj JMK a ČR v letech 2000 – 2010 (Jihomoravský kraj, 2011b)

Migrační přírůstek Jihomoravského kraje tvořil od roku 2003 až do roku 2010 převažující část přírůstku obyvatel kraje. V současnosti došlo k vyrovnání migračního a přirozeného přírůstku obyvatel, zřejmě také z důvodu hospodářské krize (Jihomoravský kraj, 2011b).

JMK má stabilní strukturu **osídlení.** V současnosti probíhá v JMK proces suburbanizace. Silná pozice města Brna ovlivňuje nejenom nejbližší zázemí města, suburbánní zónu, ale i přilehlé oblasti regionu. Nemusí jít nutně o negativní proces, touto cestou dochází k šíření rozvojového, pracovního, funkčního potencionálu do dalších částí regionu. Nicméně především v jižních okrajových částech JMK dochází ke snižování počtu obyvatel migrací v důsledku především špatné dopravní dostupnosti a z ní vyplývajících sociálních a ekonomických dopadů (Jihomoravský kraj, 2011b).

6.2 Hospodářství

JMK patří především díky městu Brnu, které je ekonomickým a hospodářským centrem regionu k vyspělejším, hospodářsky silným regionům. V posledních letech ekonomická síla regionu vyjádřená v **HDP roste**. Nejrychleji v roce 2008 kdy JMK dosáhl růstu HDP o 5,1 %. Nicméně začínající ekonomická krize tento vývoj zastavila, v roce 2009 došlo k poklesu HDP o 4,2 %. V roce 2010 již došlo k opětovnému růstu HDP JMK o 1,9 %. Vývoj ekonomické situace v Jihomoravském kraji odpovídá celkovému ekonomickému vývoji v ČR (Jihomoravský kraj, 2011b).

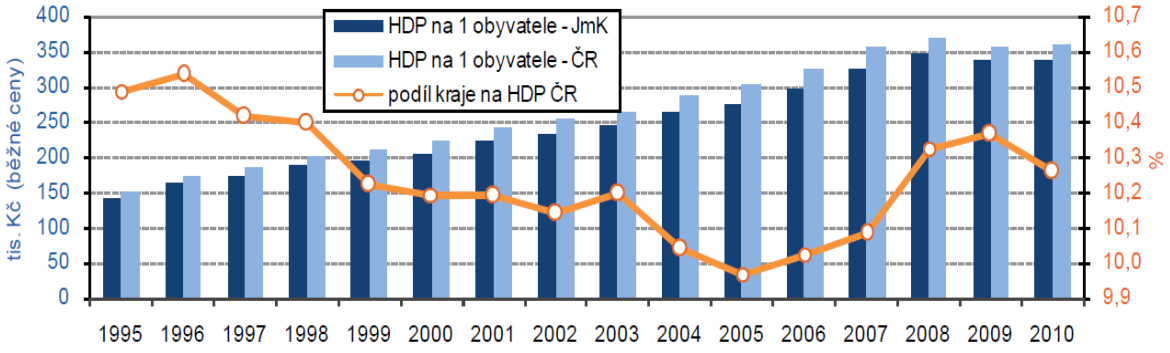

Graf 2 Vývoj HDP v Jihomoravském kraji (ČSÚ, 2011b)

Podle velikosti HDP na obyvatele se řadí JMK na 2. místo v ČR. S podílem 10,3 % na tvorbě celkového HDP v ČR se kraj řadí na 3. místo za první Prahu, a druhý Středočeský kraj. Žádný kraj v ČR vyjma hlavního města, nedosahuje průměru ČR v těchto dvou ukazatelích, neboť hl. m. Praha s více než dvojnásobným HDP na obyvatele i podílem na tvorbě HDP ČR ovlivňuje průměr způsobem, že je pro ostatní kraje zatím nedosažitelný (ČSÚ, 2011b).

Nyní se zaměříme na **strukturu ekonomiky**. JMK má výborné předpoklady pro **zemědělství.** V kraji se nachází většina nejkvalitnějšího půdního fondu ČR. Zemědělsky využívané plochy zabírají většinu kraje. I přes tyto přednosti se zemědělský sektor v JMK podílí na tvorbě HPH kraje 1,8 % a podíl, včetně zaměstnanosti v tomto sektoru klesá (ČSÚ, 2011a; Jihomoravský kraj, 2010a).

V důsledku hospodářské krize došlo v JMK ke snížení počtu **průmyslových** podniků se 100 a více zaměstnanci z počtu 284 v roce 2009, na počet 248 v roce 2010. Zpracovatelský průmysl tvoří významnou část ekonomiky Jihomoravského kraje. V důsledku krize došlo ke snížení počtu zaměstnávaných osob na 164 000 oproti téměř 190 000 zaměstna-

ných lidí v roce 2008. Nejdůležitějšími oblastmi průmyslu v JMK byla výroba strojů, kovů, a elektrických zařízení. V současnosti se průmysl podílí na hrubé přidané hodnotě kraje 28,4 %. Další silnou stránkou JMK je **stavebnictví.** I v tomto hospodářském segmentu došlo k poklesu. V současnosti připadá na stavebnictví podíl na tvorbě HPH kraje 9,4 %. V Jihomoravském kraji většinu obyvatel zaměstnává oblast **obchodu a služeb.** Obchod a služby se podílí 60 % na tvorbě HPH kraje a velikost podílu stále roste. Zejména díky městu Brnu jakožto důležitému centru obchodu a místu nadstandardní nabídky služeb (ČSÚ, 2011a; Jihomoravský kraj, 2010a).

Ani Jihomoravskému kraji se v souvislosti s hospodářskou krizí nevyhnulo zvýšené propouštění zaměstnanců, zvýšení nezaměstnanosti a pokles počtu volných pracovních míst. Průměrná nezaměstnanost v JMK byla vždy vyšší než průměr ČR. Výrazně větší nezaměstnanost mají okresy v jižní části jako Hodonín, Znojmo, Břeclav, kde se pohybuje nezaměstnanost na úrovni 13 – 16 % (Jihomoravský kraj, 2011b).

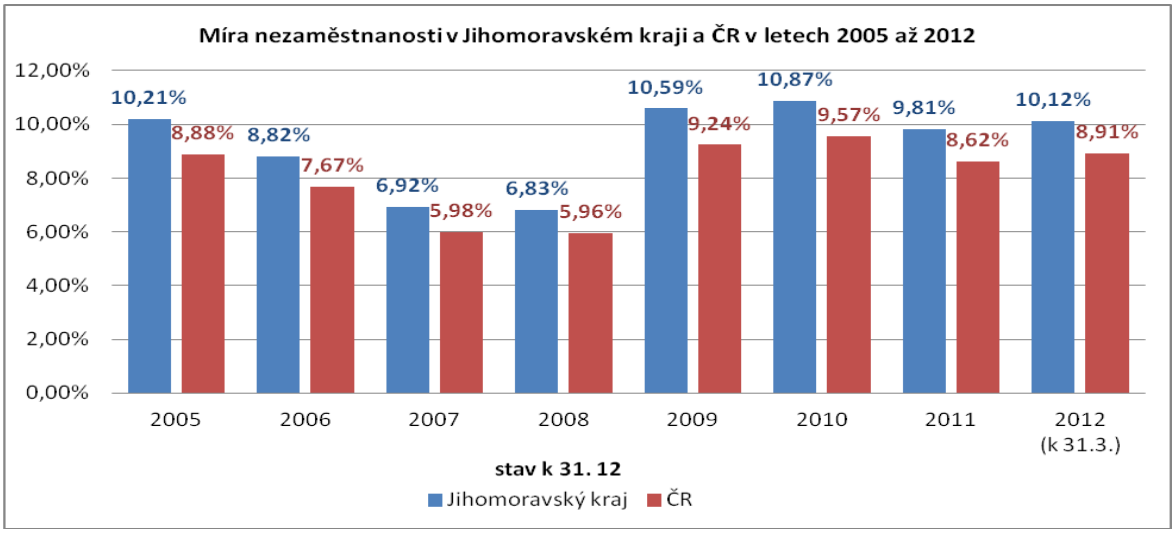

Graf 3 Míra nezaměstnanosti v JMK a ČR mezi roky 2005 – 2012 (ČSÚ, 2012)

JMK však disponuje určitou výhodou. Tou je zvyšující se úroveň vzdělání obyvatel. JMK má po Praze největší počet vysokých, středních škol a studujících studentů. Vyšší vzdělání sebou přináší větší možnost uplatnitelnosti na trhu práce (Jihomoravský kraj, 2010a).

V kraji studuje přes 75 000 studentů, což je pětina obyvatelstva ČR studující na vysokých školách. Působí zde 5 veřejných, 7 soukromých vysokých škol a množství poboček vysokých škol se sídlem v jiných krajích. **Vysoké školy poskytují Jihomoravskému kraji**

zázemí a vysoce kvalifikované lidské zdroje důležité pro rozvoj výzkumu a vývoje (Jihomoravský kraj, 2010a).

V oblasti VaV dochází každoročně k nárůstu finanční alokace až na téměř 8,5 mld. Kč v roce 2010, a počtu zaměstnanců 8732. Vysoké školy mají podíl na VaV dosahující 2627 mil. Kč, což činí více než podíl vládního sektoru 1174 mil. Kč (ČSÚ, 2011a).

6.3 Občanská infrastruktura

Mezi zásadní faktory ovlivňující rozvojový potenciál kraje, náleží síť **škol a kvalita vzdělání,** jež poskytují. V Jihomoravském kraji bylo ve školním roce 2010/2011 provozováno 633 mateřských škol, 477 základních škol, 143 středních škol, 14 vyšších odborných škol a 14 vysokých škol. V důsledku dlouhodobějšího stárnutí populace a snižování porodnosti se i JMK musí potýkat v současnosti zejména se snižováním počtu žáků základních škol. V posledních letech sice dochází ke zvyšování poptávky po mateřských školách, ale tento stav je pouze dočasný. I zde můžeme pozorovat trendy, jako snižující se počet mladých lidí studujících na středních odborných učilištích, a zvyšující se počet studentů vysokých škol (Jihomoravský kraj, 2011b).

Pozice JMK v oblasti **zdravotnictví** je vůči jiným krajům v ČR na velice dobré úrovni. Je zde nižší průměrný počet obyvatel na 1 lékaře - 776, průměr ČR činil v roce 2010 - 1037 obyvatel na lékaře. Po Praze je zde i druhý nejnižší počet obyvatel na jedno nemocniční lůžko – 146. Zdravotnická síť je v Jihomoravském kraji dobře územně rozmístěná. Nemocniční péči zajišťuje 22 nemocnic s celkovou kapacitou 7886 lůžek. Z hlediska kapacity je tento počet dostačující ve všech okresech kraje. Výraznějším problémem by mohl být nedostatek nových mladých lékařů. V důsledku stárnutí populace dochází k stárnutí stávajících lékařů v kraji (Jihomoravský kraj, 2011b).

V kraji je registrováno 168 poskytovatelů **sociálních služeb.** 55 % procenty jsou tvořeni neziskovými organizacemi, 32 % tvoří příspěvkové organizace a 11 % jsou zastoupeny obce. Přesto je pozice kraje z hlediska poskytování sociálních služeb špatná. Je zde nedostatečný počet míst v zařízeních pro seniory nebo bytů s pečovatelskou službou. V roce 2010 byla celková kapacita v domovech pro seniory a pečovatelskou službou 7034 míst. Počet žadatelů o umístění byl 9591. Přestože dochází k pozvolnému nárůstu míst v těchto

zařízeních, stále poptávka po těchto místech převyšuje současnou kapacitu (Jihomoravský kraj, 2011b).

V některých okresech trvá problém s nedostatečným počtem zařízení sociálních služeb. Jedná se především o okresy Vyškov, Hodonín, Břeclav a Brno – venkov (Jihomoravský kraj, 2010a).

Z hlediska kulturního zázemí Jihomoravský kraj disponuje sítí územně rozdělených kulturních zařízení, jejíž rozdělení respektuje velikost a důležitost sídel v Jihomoravském kraji. Tím je posílena užitná hodnota těchto kulturních zařízení. V kraji se nachází také vysoký počet **památkových** objektů. Spolu s tím souvisí stálý problém nedostatku finančních prostředků potřebných k financování nezbytných oprav a údržby těchto cenných objektů (Jihomoravský kraj, 2010a).

6.4 Doprava

Jihomoravský kraj patří k dopravně nejlépe situovaným krajům v České republice. Zásluhou města Brna, jakožto druhého nejvýznamnějšího dopravního uzlu v ČR je napojení Jihomoravského kraje na národní, evropské dopravní trasy více než znamenité. Kraji napomáhá také strategicky významná geografická pozice pro tranzitní dopravu směrem na Polsko, Rakousko a jižní státy. **Silniční síť** v Jihomoravském kraji dosahovala v roce 2010 délky 4480 km, z toho 134 km dálnic a 447 km komunikací I. třídy. Páteř silniční sítě v Jihomoravském kraji tvoří dálnice D1, D2 a především rychlostní silnice R52, R46 a R43. Kraj má vybudovanou hustou síť silniční infrastruktury. Nicméně řada z těchto komunikací, především III. třídy je ve velice špatném stavu. Navíc silniční síť v JMK je vysoce vytížená a v souvislosti se současnými trendy dochází k nárůstu využívání silniční dopravy. Mezi hlavní problémy místních částí kraje patří chybějící silniční napojení na kvalitní dopravní infrastrukturu (Jihomoravský kraj, 2010a; Jihomoravský kraj, 2011b).

V roce 2010 tvořila délka **železniční sítě** v JMK 784 km. Došlo zde k drobnému snížení. Současně dochází také ke snižování počtu přepravených osob. Roku 2008 byl počet přepravených osob v rámci kraje cca 25 mil., v roce 2010 již pouze 21,5 mil.. JMK prochází řada železničních spojení celostátních a regionálních drah. Brno zastává důležité místo jako uzlový bod, také z pohledu plánované výstavby vysokorychlostních tratí. Spolu s Brnem je důležitým spojovým železničním bodem město Břeclav. Jihomoravský kraj má vypraco-

vaný a funkční jeden z nejlepších **integrovaných dopravních systémů** v ČR. Do systému **IDS JMK** je zapojena většina železničních, autobusových přepravců a služeb městské hromadné dopravy v kraji. Městská hromadná doprava v kraji přepravila v roce 2010 bezmála **360 mil. pasažérů** (ČSÚ, 2011a; Jihomoravský kraj, 2010a).

Letecká doprava je významně zastoupená mezinárodním veřejným **letištěm Brno – Tuřany.** Jedná se o letiště s celoročním provozem i za ztížených povětrnostních podmínek, letiště má zajištěno komfortní odbavování cestujících. Přibývá počet pravidelných linek a nepravidelně uskutečňuje podle potřeby množství zájezdových letů. Počet odbavených cestujících každoročně stoupá. V roce 2008 jich bylo již více než 500 000 (ČSÚ, 2011a; Jihomoravský kraj, 2010a).

6.5 Životní prostředí a cestovní ruch

Životní prostředí v Jihomoravském kraji lze charakterizovat jako „velice dobré." Podle produkce látek, jež se zásadním způsobem podílejí na **znečišťování ovzduší,** dosahuje kraj nejlepší nebo druhé nejlepší umístění. Např. průměrná produkce oxidu siřičitého v JMK v roce 2009 činila 3,6 kg/obyvatele, zatímco průměr ČR byl 16,9 kg. JMK má díky svým **agrárním předpokladům** nejvyšší míru zemědělského využití půd v ČR. Intenzivní využívání zemědělských ploch k pěstování plodin klade vysoké nároky na využívání půd. V důsledku neuváženého hospodaření, používání chemických přípravků, hnojiv nebo těžké techniky může docházet k řadě nežádoucích efektů jako je eroze, ztráta kvality orné půdy atd. **Kvalita vod** se v Jihomoravském kraji dlouhodobě zlepšuje. Přesto některé řeky jako Svratka a Dyje patří mezi nejznečištěnější toky. Mezi hlavní znečišťovatele vodních toků patří především bodové zdroje znečištění. JMK může nabídnout velké množství environmentálně velice cenných lokalit. Mezi nejznámější patří znojemský Národní park Podyjí. Dále zde můžeme nalézt CHKO Moravský kras, Pálavu, Bílé Karpaty a množství národních přírodních památek a rezervací. Zde je možno využít potenciálu v JMK podporováním ekologicky šetrné turistiky zaměřené na tyto oblasti (Jihomoravský kraj, 2010a; Jihomoravský kraj 2011b).

Jihomoravský kraj skýtá pro své návštěvníky řadu rozmanitých příležitostí k trávení volného času. Díky své velikosti, významu krajského města a bohaté historii, nalezneme v kraji množství historických, kulturních památek a zařízení. Např. památky zapsané na seznamu UNESCO Lednicko–valtický areál a vila Tugenthat v Brně. Zásadním krokem ke zvýšení

turistického ruchu na území kraje je využití pozitivních disparit uvnitř Jihomoravského kraje. Můžeme sem zařadit stále živý jedinečný lidový folklór, tanec, místní speciality a jihomoravské víno (Jihomoravský kraj, 2010a; Jihomoravský kraj, 2011b).

Přes všechny příležitosti, jež kraj nabízí turistům, velkým problémem cestovního ruchu v JMK je krátká doba pobytu turistů v kraji. V roce 2010 navštívilo JMK 1,04 mil. turistů. Průměrná doba přenocování turistů je 2 noci. Navíc dochází k neustálému poklesu tohoto údaje. Především je způsoben nedostatečným vybavením kraje z hlediska lázeňské turistiky a sezónností turistického ruchu v Jihomoravském kraji, kraj nemá přírodní podmínky pro zimní lyžařskou turistiku. Lázeňská turistika a zimní lyžařské pobyty patří k nejdelším druhům pobytů, které se dají charakterizovat i týdenní, popřípadě delší dobou přenocování v ubytovacích zařízeních (ČSÚ, 2011a; Jihomoravský kraj, 2010a; Jihomoravský kraj, 2011b).

6.6 Shrnutí

Problémům, kterým musí Jihomoravský kraj čelit, je celá řada. Nejzávažnější problémy zmíněné v charakteristice jednotlivých oblastí Jihomoravského kraje jsem shrnul do následujících formulací:

- **Nízká míra porodnosti.** V kombinaci s prodlužováním průměrné délky života, a nízkou mírou úmrtnosti, má za důsledek stárnutí obyvatelstva JMK.
- **Vyšší průměrná míra nezaměstnanosti** než je průměr ČR, umocněná vysokými hodnotami průměrné nezaměstnanosti především v jižních částech kraje.
- **Snižování počtu žáků** základního a středního školství v kraji, jako důsledek demografického vývoje.
- **Převis poptávky nad kapacitou** ubytovacích zařízení sloužících především pro seniory a osoby zdravotně nesoběstačné.
- **Špatný technický stav silničních komunikací** především III. třídy, kombinovaný se špatnou dopravní dostupností v periferních oblastech, způsobuje ještě větší zaostávání těchto oblastí.
- **Snižování podílu železniční dopravy** na přepravě osob spolu s nárůstem silničního zatížení kraje, může komplikovat dopravní situaci v kraji.

- **Výrazná sezónnost turistického ruchu v JMK**, způsobená nedostatečnými přírodními podmínkami pro provozování zimní lyžařské turistiky.
- **Nízká doba přenocování** turistů v kraji, způsobená nedostatečnou nabídkou dlouhodobých ubytovacích pobytů souvisejících především s lázeňstvím a lyžařskou turistikou.

7 ANALÝZA IMPLEMENTACE REGIONÁLNÍ POLITIKY V JIHOMORAVSKÉM KRAJI

Na následujících řádcích této kapitoly se Vám pokusím přiblížit silné, slabé místa implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji, včetně vymezení přínosů pro rozvoj regionu, hodnocení stavu implementace a vyhodnocení problémových míst implementačního systému. Regionální politika a její implementace je poněkud široké a odborné téma, které je možno zkoumat z mnoha úhlů a úrovní pohledu. Rozhodl jsem se proto v první části kapitoly zaměřit na implementaci regionální politiky prostřednictvím ROP JV. Jsem si vědom toho, že ROP JV je pouze dílčí částí systému operačních programů, jejichž prostřednictvím je regionální politika v JMK realizována. V další podkapitole se zaměřím na vliv vybraných tematických operačních programů na regionální politiku v Jihomoravském kraji. Poslední část této kapitoly bude věnována Jihomoravskému kraji jakožto instituci, jež se prostřednictvím krajského rozpočtu výrazně podílí na rozvoji Jihomoravského regionu.

Ještě než se pustíme do další podkapitoly, rád bych zmínil **současnou aktualitu** vztahující **se k pozastavení čerpání evropských dotací.** Evropská komise vytýká České republice řadu slabých míst při využívání dotací z evropských zdrojů. Především se jedná o časté chyby při výběru veřejných zakázek, zpochybnitelnou nezávislost centrálního auditu a problémovou administrativní kapacitu. Z tohoto důvodu byla v březnu 2012 dohodnuta s EK tříměsíční pauza ve zpětném proplácení evropských financí do státního rozpočtu. ČR má tři měsíce čas, aby odstranila zásadní vytyčené nedostatky. Pozastavené financování evropských dotací se týká i mnou zmíněných operačních programů Jihovýchod, Doprava, Životní prostředí a Podnikání a inovace. Uvedená tříměsíční pauza by neměla mít vliv na příjemce, poněvadž přislíbené finanční prostředky jsou financovány nejdříve ze státního rozpočtu a teprve poté jsou propláceny Evropskou unií do státního rozpočtu. Největší problém může mít stát, pokud se nepodaří odstranit nedostatky a znovu obnovit proud unijních prostředků do státního rozpočtu do konce roku 2012, může chybět ve státním rozpočtu až 70 mld. Kč (Záruba, 2012).

7.1 Implementace regionální politiky prostřednictvím ROP JV

Nejdříve bych čtenáři bakalářské práce rád představil implementační strukturu Regionálního operačního programu Jihovýchod. **Řídícím orgánem** (ŘO) ROP JV je ze zákona stanovena Regionální rada regionu soudržnosti Jihovýchod. Mezi orgány Regionální rady řadíme **Výbor Regionální rady, předsedu Regionální rady a Úřad Regionální rady.**

Vhodné prostředí pro implementaci operačních programů v ČR, tím pádem i ROP JV zajišťuje z centrální úrovně **Národní orgán pro koordinaci**, jehož výkonem je pověřeno MMR. ŘO ROP JV zajišťuje komplexní škálu administrativních činností vedoucích ke splnění formálních, administrativních, legislativních náležitostí při tvorbě, výběru a realizaci projektů, průběžného monitorování a hodnocení dopadů projektů, jejichž prostřednictvím jsou uskutečňovány cíle ROP JV (Region soudržnosti JV, 2011a).

Realizace ROP JV klade požadavky na efektivně fungující implementační systém. Současně je také třeba zajistit nezávislost jednotlivých činností vztahujících se k realizaci ROP JV. Oddělením řídících, kontrolních a platebních funkcí, můžeme zajistit, aby nedocházelo k nežádoucímu ovlivňování jednotlivých funkcí navzájem. Řídící, kontrolní a platební funkce jsou vykonávány odděleně v rámci jednotlivých odborů, včetně personálního oddělení, kdy v čele jednotlivých odborů stojí navzájem nezávislí vedoucí (Region soudržnosti JV, 2011a).

Z důvodu zajištění nejširší koordinace na národní úrovni byl ustanoven **Řídící a koordinační výbor (ŘKV)** pod jehož kompetence patří věcné a finanční změny operačních programů, koordinování a úprava postupů vedoucích k realizaci hospodářské a sociální soudržnosti atd. (Region soudržnosti JV, 2011a).

Platební a certifikační funkce jsou tedy řízeny z centrální úrovně prostřednictvím **Platebního a certifikačního orgánu (PCO),** zajišťovaného Národním fondem MF. Úlohou **Auditního orgánu (AO),** jímž je z pověření ministerstva financí **Centrální harmonizační jednotka (CHJ),** je finanční kontrola metodické správnosti řízení finančních toků (Region soudržnosti JV, 2011a).

ŘO ROP JV je povinen spolupracovat s výše uvedenými orgány, zajišťovat přístup k potřebným datům pro činnosti těchto orgánů. Ustanovuje **Monitorovací výbor (MV),** jehož úkolem je monitorování realizace ROP JV a dalších činností z této funkce vyplívajících (Region soudržnosti JV, 2011a).

Dle mého názoru výše uvedené vztahy v implementační struktuře ROP JV tvoří **kvalitně fungující funkční celek.** Vítám snahu vlády o maximální zjednodušení procesu implementace operačních programů na příští programovací období 2014 -2020, ale nemohu souhlasit s plánem MMR. Plán MMR počítající se znovuzavedením Společného regionálního operačního programu (SROP), jaký jsme tady měli v období 2004 – 2006 povede dle mého názoru, k odstranění výhod plynoucích z regionálního řízení regionálních operačních programů, neboť na regionální úrovni jsou „úředníci" regionální rady „blíže" žadatelům o podporu a mají konkrétnější znalost potřeb a problémů regionu než úředníci na centrální úrovni. Zároveň tento krok podle mého názoru povede ke komplikovanějšímu systému realizace projektů, poněvadž finanční prostředky na jednotlivé projekty budou realizovány pro žadatele ze vzdálené centrální úrovně.

7.1.1 Spolupráce v oblasti implementace ROP JV

Podíl na pokroku implementace ROP JV je přisuzován **zajištění spolupráce** s ostatními regionálními operačními programy a vybranými TOP. Účelem této spolupráce je **posilovat** vzájemné **synergické efekty** plynoucí ze vzájemné spolupráce a sdílení informací. ROP JV má svého zástupce v monitorovacích výborech ostatních ROP, které mají reciproční zastoupení v monitorovacím výboru ROP JV. Mezi nejvýznamnější TOP spolupracující na implementaci regionální politiky v JMK patří TOP Doprava, Životní prostředí, Podnikání a inovace, spolu s IOP. Zajištění spolupráce je zde realizováno jako u ROP formou vzájemného zastoupení v monitorovacích výborech mezi ROP JV a TOP. Důraz je kladen především na společný postup a načasování zveřejňování výzev, jejichž vzájemná komplementarita pomáhá zvyšovat synergický efekt. Dále sdílení osvědčených zkušeností, postupů atd. MŽP spolupracuje s ŘO ROP JV např. v oblasti regenerace brownfields ((Region soudržnosti JV, 2011b).

Upevňování vzájemné spolupráce je podle mého názoru perspektivní činností, jíž by mělo být věnováno i v budoucnosti dostatečné úsilí. Navzájem spolupracující subjekty umožňují rychlejší šíření osvědčených postupů realizace regionální politiky, pozitivních zkušeností do jiných regionů. V důsledku přenosu nových poznatků, informací z jednoho subjektu směrem k ostatním dochází k posilování subjektů jako celku a tím k zefektivnění celé spolupracující skupiny.

7.1.2 Pokrok v oblasti realizace programu

Plnění podstaty a cílů ROP JV můžeme označit jako **úspěšné.** Není to jen mé subjektivní tvrzení, ale je podloženo výsledky kontrol, auditů a evaluační studie. Během prvních pár let současného programovacího období se podařilo odstranit většinu závažných problémů ohrožujících, nebo komplikujících finanční zajištění projektů. Došlo k vytvoření stálé zaměstnanecké struktury Regionální rady složené z kvalifikovaných, zkušených odborníků schopných plnit náročné administrativní a legislativní požadavky (Region soudržnosti JV, 2011b; Region soudržnosti JV, 2012).

Většina finanční alokace již byla rozdělena mezi konkrétní projekty, a realizace regionálního operačního programu Jihovýchod vstupuje do **závěrečné fáze,** kdy budou rozděleny zbývající finanční prostředky pro období 2007 - 2013. Kladně můžeme hodnotit zájem předkladatelů projektů, který výrazně převyšuje nabídku finanční alokace programu. Díky této situaci je možno porovnávat jednotlivé projekty, jež prošly do závěrečného hodnocení přínosů a vybírat ty, které budou mít největší přínosy pro region soudržnosti Jihovýchod. Tato konkurence mezi projekty čekajícími na schválení od Regionální rady pomáhá zvýšit efektivitu implementace regionální politiky uskutečňovanou díky evropským a národním zdrojům. Současně díky převisu zájmu překladatelů projektů, nad finanční alokací projektu můžeme hodnotit **absorpční kapacitu** regionu soudržnosti Jihovýchod jako dostačující (Region soudržnosti JV, 2012).

Regionálnímu operačnímu programu se bez problémů daří plnit většinu vytyčených **indikátorů,** u některých však došlo nebo dojde k výraznějšímu překročení ukazatele. Podle výsledků evaluační studie byla tato chyba způsobená podhodnocením některých indikátorů. Navrhovaná úprava indikátorů je součástí změny uskutečněné v revizi ROP JV provedené v prosinci 2011 (Region soudržnosti JV, 2012).

Nyní se ale zaměřme na konkrétní údaje. K datu 3. 10. 2011 byl **celkový souhrn všech předložených projektových žádostí 1 331,16 mil. €.** Schválená výše **finanční alokace programu** činila spolu s národním podílem veřejných prostředků **847,49 mil. €.** Rozdíl mezi datem platnosti údajů a koncem programovacího období činí více než 2 roky a téměř 3 měsíce, přesto je rozdíl mezi alokací a požadavky předkladatelů téměř 500 mil. €. Z celkové alokace je vázáno na projekty s podepsanou smlouvou **706,79 mil. €.** To znamená, že k 3. 10. 2011 bylo alokováno na konkrétní projekty přibližně **82 % finanční alokace**

programu. Z toho počet **proplacených prostředků činil 456,64 mil. €** a velikost **certifikovaných výdajů činila 379,5 mil. €** (Region soudržnosti JV, 2012).

Na grafu č. 4 můžeme přehledně vidět, že počet zamítnutých projektů převyšuje počet přijatých projektů. Z celkového počtu 553 přijatých projektů, již byla ukončena většina, konkrétně 424 projektů. Dne 3. 10. 2011 se tedy nacházelo ve fázi realizace celkem 129 projektů (Region soudržnosti JV, 2012).

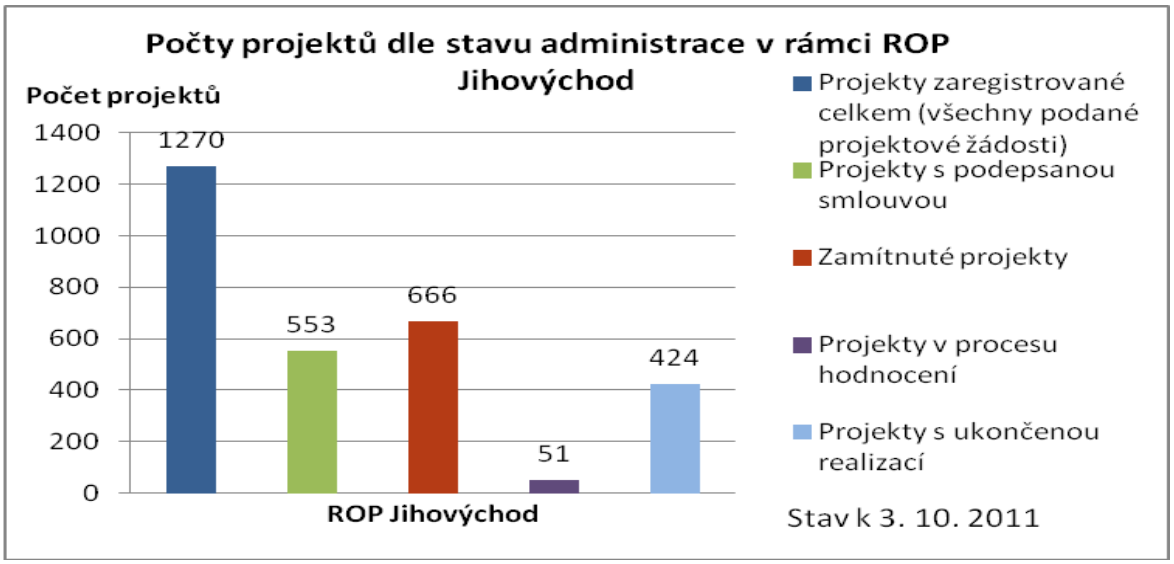

Graf 4 Počet projektů ROP JV podle stavu administrace (Region soudržnosti JV, 2012)

Mezi hlavní příčinu **vysokého počtu zamítnutých projektů** patří, již výše zmiňované omezené zdroje operačního programu. Kdy i mezi potencionálně přijatelnými projekty je zapotřebí vybírat ty nejpřínosnější. Dalším důvodem pro zamítnutí potencionálního projektu, jsou závažné nesrovnalosti v projektové žádosti na straně žadatele vedoucí k vyřazení projektu. Naštěstí dochází k významnému snižování těchto chyb, vzhledem k rostoucí informovanosti a zkušenostem žadatelů, souvisejících s informačními a vzdělávacími aktivitami financovanými především z prioritní oblasti Technická pomoc ROP JV. Projekt také může být posouzen jako nepřijatelný z důvodu případných negativních vlivů, či z nedosažení minimálního počtu bodů nutných pro přijetí projektu. Následující graf zobrazuje stav administrace projektů, z hlediska zastoupení jednotlivých prioritních os.

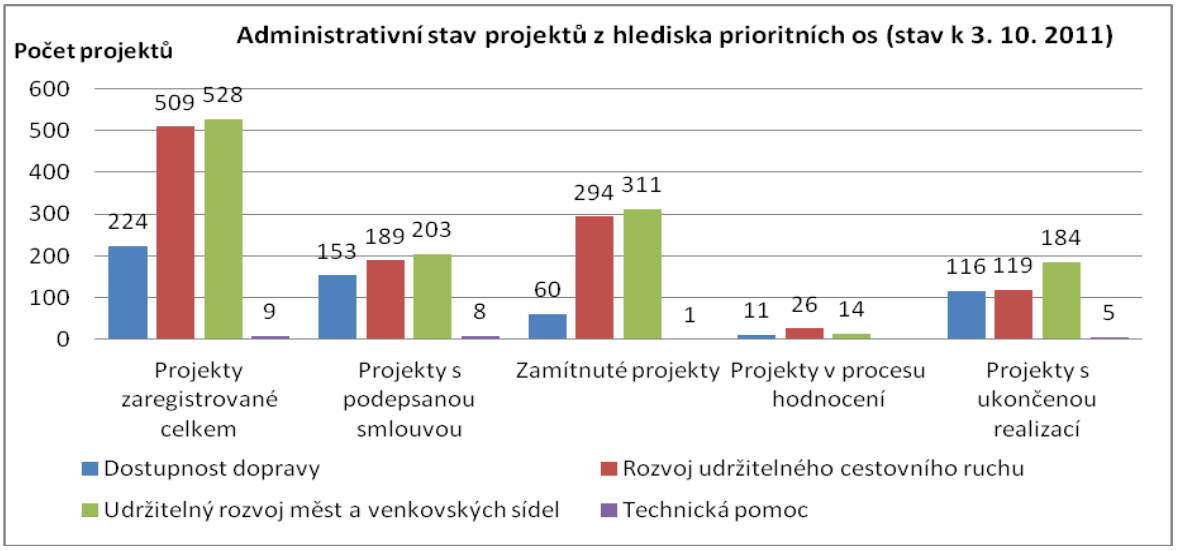

Graf 5 Administrativní stav projektů z hlediska prioritních os (Region soudržnosti JV, 2012)

Nyní stručně sumarizujme hmatatelný výsledek implementace regionální politiky přes ROP JV. Od začátku programovacího období v roce 2007 do konce sledovaného období 3. 10. 2011 bylo prostřednictvím projektů spadajících pod **prioritní osu 1 Dostupnost dopravy** zrekonstruováno a postaveno *310 km silnic II. a III. třídy, 10 km silničních obchvatů,* bylo vybudováno *46 km cyklostezek,* a pořízeno *22 vozidel kolejové dopravy* a *76 kusů ekologických vozidel* hromadné dopravy. Realizací projektů v **prioritní ose 2 Rozvoj udržitelného cestovního ruchu,** bylo dosaženo značného pokroku v oblasti zvýšení turistické atraktivity krajů Jižní Morava a Vysočina. Investice spadající pod tuto oblast pomohli vytvořit více než *200 pracovních míst,* došlo ke zrekonstruování *1900 lůžek v ubytovacích kapacitách,* otevření *24 nových ubytovacích objektů.* Dále došlo k vytvoření *788 km pěších a hippo stezek*, proběhla rekonstrukce *15 památkových objektů* a bylo vytvořeno více než *930 propagačních a marketingových produktů*. **Prioritní osa 3 Udržitelný rozvoj měst a venkovských sídel** podporuje posilování konkurenceschopnosti měst a rozvoje venkovských oblastí. Skrze prioritní osu 3 bylo revitalizováno v regionu soudržnosti *211 000 m² objektů,* bylo postaveno *88 000 m² nových objektů,* převážně pro zájmové a volnočasové aktivity. Bylo modernizováno *86 vzdělávacích a 13 zdravotnických objektů.* Mezi další klady realizace projektů této osy patří zrekonstruování veřejné zeleně a vytvoření 121 *nových pracovních míst* (Region soudržnosti JV, 2012, s. 35, 44, 54, 63).

Finanční prostředky **prioritní osy 4 Technická pomoc** byly použity na zvýšení povědomí veřejnosti, potencionálních žadatelů o možnostech čerpání dotací z evropských fondů. Bylo

provedeno množství konferencí, workshopů, seminářů a publikovány propagační materiály regionu soudržnosti Jihovýchod (Region soudržnosti JV, 2012).

ROP JV je nejefektivnějším programovým nástrojem, významně ovlivňující zvyšování rozvojového potenciálu Jihomoravského kraje.

7.1.3 Problémy, rizika implementace ROP JV

Problémy implementace regionálního operačního programu Jihovýchod mohou nabývat různých podob. **Mezi rizika nejvíce ohrožující implementaci patří** nízká kvalita výběrových řízení u příjemců, změny podmínek implementace v průběhu programového období a nedodržování lhůt ve vztahu k příjemcům. Některá rizika lze omezit přijetím vhodných opatření. **Nízkou kvalitu výběrových řízení** lze ovlivnit zvyšováním informovanosti příjemců u výběrových řízení, vypracováním příkladů nejlepších praktik jako návod pro ostatní. Nekalým praktikám lze předejít zpřísněním kontroly zadávání a plnění výběrových řízení spolu s navázáním užší spolupráce s vysoce kvalifikovanými specialisty (Region soudržnosti JV, 2011b; Region soudržnosti JV, 2012).

Průběžná změna podmínek implementace mívá občas za důsledek krátkodobé potíže např. administrativního, či legislativního charakteru. Riziko můžeme omezit neustálým sledováním aktuálně platných podmínek a jejich změn, čímž získáme více času pro přijetí opatření a přizpůsobení se změnám vedoucím k vyřešení problému. **Nedodržování administrativních lhůt** ve vztahu k příjemcům je také závažným problémem. Již z pohledu, že ze strany příjemce může dojít k újmě. Nedodržování lhůt sebou přináší riziko negativních právních důsledků. Výhodným se v této oblasti jeví používání moderních informačních systémů schopných evidovat plnění stanovených lhůt (Region soudržnosti JV, 2012).

Mezi problémy provozního charakteru patří **závady informačních systémů.** Nekompatibilita **monitorovacího a účetního systému** způsobila na začátku roku 2010 situaci, kdy platby museli být zadávány do účetního systému ručně, a po zprovoznění monitorovacího systému došlo k přenesení plateb i z tohoto systému a tím vznikali nežádoucí duplicity, jež bylo nutné odstranit. ŘO Regionální rady se snaží o neustálé zdokonalování informačních systémů, ale tato snaha je mnohdy komplikována nedostatkem financí. Je to také případ **závěrečných úprav IS,** které by vedli k administrativnímu ulehčení práce ŘO při současném snížení chybovosti systému. Tato potřeba naráží na přístup pracovníků MMR, kteří

nedostatek financí argumentují potřebou šetřit finanční prostředky. Z podobného důvodu **nedošlo** k plánovanému propojení informačního systému **MONIT7+** a systému používanému ve spisové službě **Ginis.** Propojení systémů bylo zamítnuto jako finančně příliš náročné. V důsledku nedostatku financí pro IS, nedošlo ani k zapracování vratek do systému. Navíc NOK trvá na sjednocení metodiky všech OP, a ŘO ROP JV tvrdí, že v současné fázi realizace programu je tento krok nemožný. Přesné sledování vratek, je zásadním krokem, neboť na konci období je potřeba vyplatit zbývající finanční prostředky programu a k tomu potřebujeme znát jejich přesnou výši (Region soudržnosti JV, 2011b; Region soudržnosti JV, 2012).

Mezi problémy ke kterým došlo v roce 2010, patří problém nedostatku finančních prostředků. ŘO se na začátku roku 2010 dařilo proplácet žádosti o platbu rychleji, než bylo předpokládáno, a tudíž v posledním čtvrtletí roku 2010 vyvstal problém nedostatku finančních prostředků na proplácení žádostí o platbu. MMR muselo navýšit finanční prostředky v kapitole rozpočtu určené pro ROP JV. Naštěstí dne 8. 11. 2010 došlo k zaslání dodatečných finančních prostředků, konkrétně podílu z ERDF, díky kterým došlo k pokrytí chybějících finančních prostředků. Podíl spolufinancování ze státního rozpočtu byl zaslán až 7. 12. 2010 (Region soudržnosti JV, 2011b).

Zde vidím výrazný problém v nepružnosti systému a omezené schopnosti flexibilně se přizpůsobovat finančním požadavkům ŘO ROP JV z centrální úrovně.

Mezi problémy ovlivňující implementaci regionální politiky patří i **časový faktor.** Příprava, notifikace a ostatní náležitosti nutné pro vyhlášení výzev, může zabrat podstatně více času, než je naplánováno. Z tohoto důvodu došlo k **významnému posunu plánované výzvy,** zaměřující se na broadbandové aktivity. Původní plán předpokládal její realizování již v roce 2011, nakonec je zahájení výzvy „Širokopásmové (broadband) ICT sítě“ spadající pod oblast podpory 3.3 Rozvoj a stabilizace venkovských sídel posunuto až na 2. 5. 2012 (Region soudržnosti JV, 2011c; Region soudržnosti JV, 2012).

Na závěr jsem si nechal **kritický problém,** se kterým si musel ROP JV poradit. V souvislosti s avizovanými vládními škrty, ve snaze ušetřit co nejvíce státních finančních prostředků, bylo usnesením Vlády ČR č. 563 ze dne 11. srpna 2010 oznámeno, že **ROP již nebudou od roku 2011 spolufinancovány ze státního rozpočtu.** Vláda tedy v návrhu rozpočtu

na rok 2011 a rozpočtového výhledu na roky 2012 a 2013 schválila spolufinancování ROPů, tedy i ROP JV ve výši 0 %.

ROP JV musel provést analýzu nových možností financování projektů, při výpadku podílu spolufinancování ze státního rozpočtu, upravit systém financování a výzev atd. Odhadované snížení finanční alokace ROP JV se pohybuje okolo 20 mil. € (Region soudržnosti JV, 2011b; Region soudržnosti JV, 2012).

Tento krok vnímám jako **špatné politické rozhodnutí,** jež má za cíl šetřit finance na špatných místech. Obzvláště když limity spolufinancování projektů z národních a evropských zdrojů jsou nastaveny tak, že můžeme získat finanční alokaci o mnoho převyšující požadované financování z národních veřejných zdrojů.

7.2 Implementace regionální politiky prostřednictvím vybraných TOP

V této kapitole se zaměřím na realizaci regionální politiky v JMK prostřednictvím 3 největších TOP, z hlediska finanční alokace. Jsou jimi OP Doprava; OP Životní prostředí a OP Podnikání a inovace. Uvádím stručný přehled finanční alokace výše zmíněných tří OP:

Tabulka 2 Finanční zdroje 3 největších TOP (MD, 2007; MPO, 2010; MŽP 2012)

Operační program	Příspěvek EU v €	Národní zdroje v €	Celkové zdroje v Kč
Doprava	5 774 081 203	1 018 955 576	167 142 669 947
Životní prostředí	4 917 867 098	867 858 900	142 357 788 181
Podnikání a inovace	3 041 312 546	536 702 214	88 037 053 170
Celkem v €	13 733 260 847	2 423 516 690	397 537 511 298

Důležitost těchto tří TOP je dána i výší alokace. Příspěvek z fondů EU na TOP Doprava, Životní prostředí, Podnikání a inovace tvoří téměř 65 % financí určených pro všechny TOP.

Odlišností proti regionálním operačním programům je mírně diferencovaná implementační struktura TOP. Vychází z vymezení územní působnosti těchto operačních programů, jež spadá v rámci cílů Konvergence na všechny kraje vyjma hl. m. Prahy. **Řízení programu není realizováno z regionální, ale z centrální úrovně.** Funkcí řídících orgánů jsou pověřeny **oborově příslušná ministerstva.** Pro tematický operační program Doprava je tedy Řídícím orgánem Ministerstvo dopravy - Odbor fondů EU, pro TOP Životní prostředí

je ŘO Ministerstvo životního prostředí - Odbor fondů EU a pro TOP Podnikání a inovace je funkcí ŘO pověřena Sekce strukturálních fondů spadají pod Ministerstvo průmyslu a obchodu (MD, 2007; MPO, 2010; MŽP 2012).

Dalším specifikem, které u ROP JV nenajdeme, jsou **zprostředkující subjekty.** Řídící orgány na ně delegují výkon části svých povinností. Tímto krokem nedochází ke snížení odpovědnosti ŘO za celkové řízení a provádění operačního programu. Zprostředkujícími subjekty byly stanoveny:

- Státní fond dopravní infrastruktury pro TOP Doprava
- Státní fond životního prostředí ČR pro TOP Životní prostředí
- Pro TOP Podnikání a inovace agentura na podporu podnikání a investic CzechInvest a ČMZRB, a.s. (MD, 2007; MPO, 2010; ŽP 2012).

7.2.1 Implementace regionální politiky prostřednictvím TOP Doprava

TOP Doprava je největším českým operačním programem. Celková **alokace programu** včetně národních zdrojů přesahuje částku **167 mld. Kč.** Účelem je financovat budování, rekonstrukce, modernizace páteřních dopravních tras národního, evropského významu včetně sítí TEN-T. Operační program obsahuje 7 prioritních os různě zaměřených podle oblastí financování silničních, železničních sítí spadajících do TEN-T i mimo ně, zavádění moderních metod v oblasti dopravy včetně zavádění multimodální přepravy atd. (MD, 2007).

Oproti operačním programům Životní prostředí, Podnikání a inovace, kde se počet realizovaných projektů pohybuje v řádech tisíců, celkové náklady dopravních projektů běžně dosahují miliardových částek. Budování dopravní infrastruktury či její rekonstrukce bývají proto finančně velice náročné. K**e dni 30. 3. 2012 bylo schváleno v rámci OP Doprava 149 projektů.** Příspěvek Evropské unie na tyto projekty činí **118,525 mld. Kč.** Největší zastoupení na tomto podílu má prioritní osa 1 Modernizace železniční sítě TEN-T, na kterou připadá 35 projektů s 38,879 mld. Kč z evropské podpory. Modernizace a výstavba dálniční a silniční TEN-T sítě má schválených 9 projektů s celkovou podporou z EU ve výši 41,229 mld. Kč (MD, 2012b).

V rámci Jihomoravského kraje je zatím schválených **7 projektů,** jejíž celkové náklady dosahují **5,804 mld. Kč,** z toho výše finanční podpory EU činí **3,493 mld. Kč** (MD, 2012b).

Díky své důležité dopravní pozici v rámci ČR a EU je v JMK vybudována infrastruktura potřebná pro základní dálkové železniční, dálniční a silniční TEN-T spojení. Celkem bylo realizováno v JMK 6 projektů zaměřených především na rekonstrukce železničních stanic, uzlů, elektrifikace traťových úseků, rekonstrukce kolejí a zavedení telekomunikačních systémů na trati Kolín – Česká Třebová – Brno – Břeclav. V současnosti jediným probíhajícím projektem v JMK je rekonstrukce kolejí mezi hl. n. Brno a Havlíčkovým Brodem (MD, 2012a).

Investice do dopravy jsou důležitou podmínkou pro budoucí rozvoj regionu. Kvalitní dopravní infrastruktura umožňuje pronikání rozvojového potenciálu v podobě zvýšené mobility pracovních sil, kapitálu, zboží a služeb v rámci regionu, tak i z ostatních krajů a z okolních států. Z tohoto pojetí vnímám TOP Doprava jako důležitou dílčí součást regionálního rozvoje JMK.

V průběhu roku 2010 čelil OP Doprava problémům, jejichž původ spočíval v slaďování obsahových náležitostí u „velkých projektů" s požadavky EK. Přestože ŘO OPD neshledal další pochybení, nesrovnalosti u veřejných zakázek, mezi dny 14. – 18. 7. 2010 proběhl audit Evropské komise, který podle mého názoru odhalil hlavní skryté problémy OP Doprava. Mezi zjištěními auditu figurují pochybení jako neexistence systému schopného odhalit dvojí financování, zapisování nezpůsobilých výdajů do soupisu materiálů atd. Velká část zjištění z auditu EK je věnována veřejným zakázkám, mezi nejčastější pochybení patří omezování širší konkurence, pronikání nízkého počtu nabídek do fáze hodnocení veřejných zakázek nebo podezřelé vyřazování jednotlivých uchazečů o veřejné zakázky (MD, 2011).

7.2.2 Implementace regionální politiky prostřednictvím TOP Životní prostředí

Po operačním programu Doprava je v ČR druhý největší TOP Životní prostředí. Celková finanční alokace včetně podílu spolufinancování z národních veřejných prostředků činí 142,357 mld. Kč. Převážná část příspěvku EU, konkrétně 85,72 % je financována z FS a zbylých 14 % z ERDF. Operační program Životní prostředí se člení na 8 prioritních os. Hlavním cílem programu je zajistit zlepšování životního prostředí v ČR, tedy i v Jihomoravském kraji. Určený cíl se skládá z dílčích celků v podobě zlepšování kvality vodní infra-

struktury, omezováním znečišťování ovzduší, zlepšení využívání energetických zdrojů, podporou ekologického nakládání s odpady, zabraňování průmyslovému znečišťování a znehodnocování krajiny a dalších cílů jako je podpora ochrany životního prostředí a krajiny (MŽP, 2011; MŽP, 2012).

Životní prostředí jako součást environmentálního pilíře, spolu s pilířem ekonomickým a sociálním, pomáhá dosahovat udržitelného regionálního rozvoje. Zlepšování životního prostředí sebou přináší výhody jako vyšší spokojenost a stabilizace sídelní struktury obyvatelstva, nižší nemocnost znamená nižší náklady na léčení, vyšší pracovní výkony a tím ovlivňuje hospodářskou výkonnost.

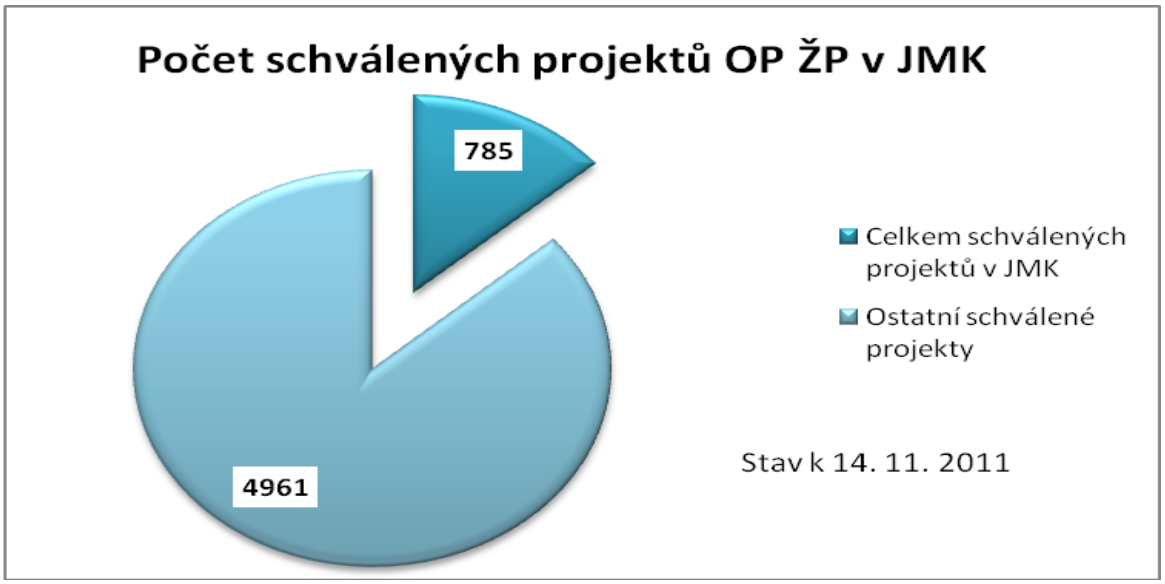

Graf 6 Počet schválených projektů v JMK ke dni 14. 11. 2011 (vlastní zpracování na základě dat z MŽP)

Na grafu je vidět, že se Jihomoravský kraj podílí na počtu projektů téměř 14 %. Což je o dost více, než je jeho procentuální podíl na počtu obyvatel republiky. Kraj má zájem na zvyšování turistické přitažlivosti, pro tento cíl je zdravé životní prostředí nezbytným předpokladem. Nejvíce finančních prostředků je alokováno v prioritní ose 1 Zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní. Alokace prioritní osy činí 40,44 % celkové alokace operačního programu (MŽP, 2011).

Z celkového počtu **785 schválených projektů v JMK** připadá na první prioritní osu **85 projektů** s celkovým příspěvkem EU přes **6,535 mld. Kč.** Spolu s grafem č. 7 lze tedy snadno odvodit, že **převážná část příspěvku EU byla použita na zlepšení kvality povrchových vod,** snížením jejího znečištění. Největším realizovaným projektem byla rekon-

strukce a dostavba kanalizace v Brně, kdy celkový příspěvek na realizaci projektu dosáhl téměř 980 mil. Kč.

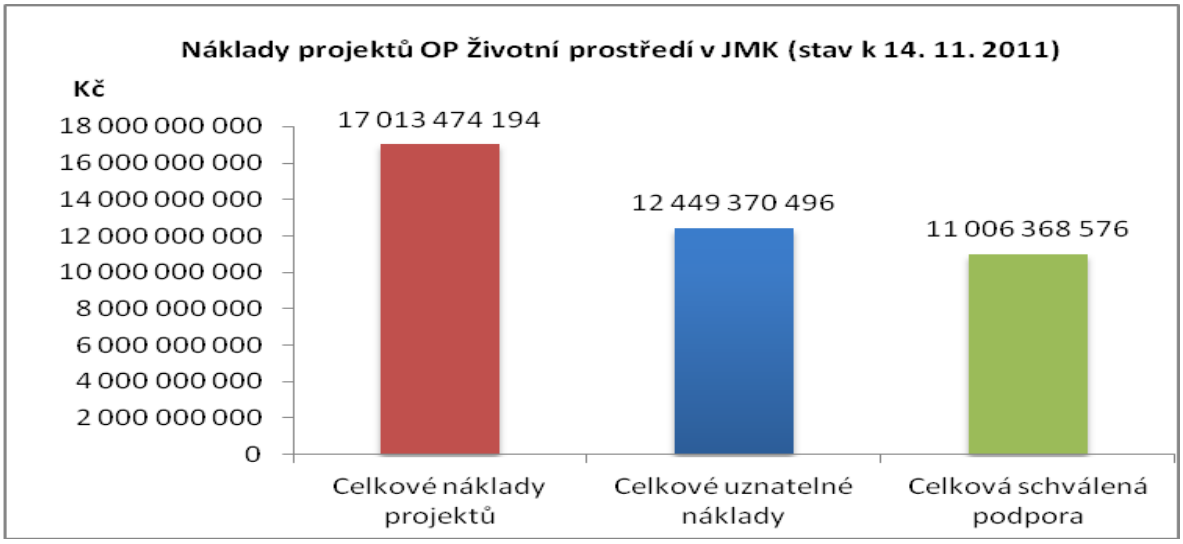

Graf 7 Finanční rámec schválených projektů OP ŽP v JMK (vlastní zpracování na základě dat z MŽP)

Závažným problém vyskytujícím se u tohoto operačního programu je pomalejší čerpání schválených finančních prostředků na projekty. OP ŽP má určité specifické rysy, z nichž vyplívá povinnost dodržovat množství zákonem stanovených lhůt. Důsledkem je, že dochází k výraznému prodlužování přípravné doby projektu, která může trvat až 1,5 roku. Navíc je k této době nutno připočíst 1 až 1,5 roku kdy se procesu od schválení až po rozhodnutí účastní ŘO a zprostředkující subjekt (MŽP, 2011).

7.2.3 Implementace regionální politiky prostřednictvím TOP Podnikání a inovace

Třetím největším operačním programem je TOP Podnikání a inovace. Celkové zdroje programu činí 88,037 mld. Kč. OP PI je zásadním programovým nástrojem pro podporu podnikání, průmyslu, stavebnictví, služeb v ČR. Podporuje nejenom vznik nových firem, ale i rozvoj stávajících menších a středních podniků, podporou jejich konkurenceschopnosti. Zvyšování konkurenceschopnosti zajišťuje také zvyšováním inovačního potenciálu podniků, podporou zavádění výsledků VaV v podnicích atd. (MPO, 2010).

OP Podnikání a inovace má pro Jihomoravský kraj značný význam. Důležitost operačního programu je podpořena následujícími skutečnostmi hospodářské struktury Jihomo-

ravského kraje. Je zde registrovaných přes 11 % všech ekonomických subjektů ČR, kraj zaujímá 1. místo v počtu průmyslových podniků v ČR a 2. místo ve stavebnictví.

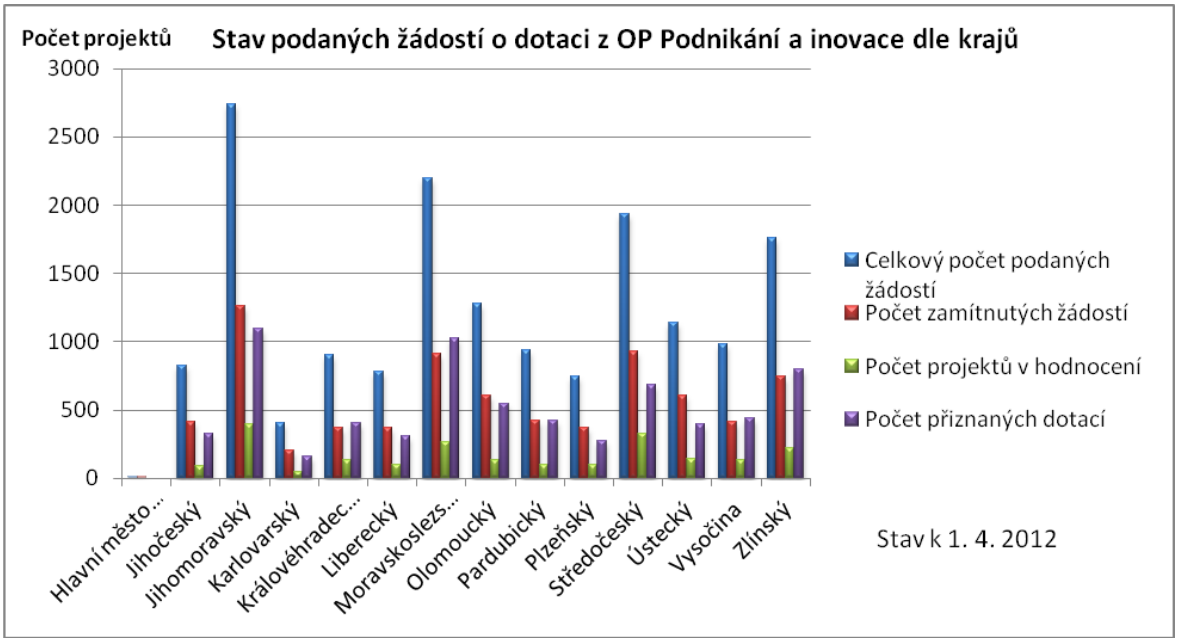

Graf 8 Podané žádosti o dotaci z OP PI (vlastní zpracování na základě dat MPO)

Díky silnému vývojovému, výzkumnému a inovačnímu zázemí má kraj velice nadprůměrný inovační potenciál ve srovnání s ostatními kraji. JMK věnuje podpoře podnikání a inovacím značnou pozornost. Nachází se zde řada podnikatelských zón, klastrů a 4 ze 13 podnikatelských inkubátorů v ČR. Společným působením těchto a řady jiných skutečností, je způsobeno, že **JMK je nejúspěšnějším krajem** v ČR co se týče **počtu schválených žádostí o podporu** z OP Podnikání a inovace. S počtem **1091 přiznaných dotací** k datu 1. 4. 2012 v celkové výši **8,108 mld. Kč** zaujímá 1. místo mezi kraji. Druhým nejúspěšnějším krajem s počtem 1026 přiznaných dotací je Moravskoslezský a 3. místo zaujímá Zlínský kraj se 794 přiznanými dotacemi.

Podpora výzkumu, vývoje, inovací je dle mého názoru velmi důležitou činností. Tyto činnosti vnímám jako hnací motory technického, civilizačního pokroku společnosti. V současném neustále se zdokonalujícím konkurenčním prostředí, jsou nové technologie a postupy, zdrojem cenné konkurenční výhody oproti jiným zemím.

Problémovou oblastí, jíž je potřeba neustále věnovat patřičnou pozornost je zvyšování efektivity administrace programu, konkrétně žádostí o platbu. Mezi roky 2009 a 2010 došlo k nárůstu průměrné doby nutné pro administrování ŽoP, která vzrostla nad 50 dní. Důvodem je pokrok projektového období a cyklu, díky němuž se počet žádostí o platbu zdvojná-

sobil. Častým problémem například v oblasti podpory podporující ICT technologie je nedosažení minimální hranice velikosti projektu. Hranice je stanovena na přibližně 0,5 mil. Kč a realizované ICT projekty mikropodniků s malým počtem zaměstnanců nedosáhnou požadovaných nákladů projektu (MPO, 2011).

7.3 Implementace regionální politiky prostřednictvím Jihomoravského kraje

V návrhové části PRJMK na roky 2010 – 2013 jsou definovány priority, ze kterých vychází opatření. Dosažení cílů stanovených v prioritách je zajištěno realizací konkrétních aktivit. Garanti zastřešující plnění jednotlivých aktivit jsou tematicky spadající odbory kraje. Aktivity jsou financovány především metodou přímých dotací a formou dotačních programů (Jihomoravský kraj, 2010b).

Současná snaha kraje směřuje k posilování dotačních programů, jež jsou realizovány formou soutěže mezi jednotlivými projekty. Tato forma nabízí více prostoru pro výběr kvalitnějších projektů, jež budou mít za následek vyšší přínosy. Také z hlediska nedávné hospodářské krize a možné budoucí dluhové krize, vystupuje do popředí nutnost šetřit. Je tedy soustřeďována snaha na realizaci důležitých priorit a projektů.

Logickým, efektivním a snad i hospodárným krokem je snaha JMK vytvořit **dotační systém Jihomoravského kraje.** Zavedením dotačního systému chce Jihomoravský kraj odstranit drobné rozdíly v podmínkách předkládání projektových žádostí na jednotlivých odborech, sjednotit systém výzev, aby mohl být vyhlašován plán výzev na příslušný rok. Tento krok umožní případným zájemcům předběžně plánovat svou účast na dotačních programech. Dalším pozitivem má být přechod od přímých dotací k výše zmíněným dotačním programům (Jihomoravský kraj, 2010b).

Zásadním peněžním plánem určujícím možnosti podpory regionálního rozvoje je rozpočet Jihomoravského kraje. Tato důležitost je umocněna principy fiskálního federalismu, kdy dochází k transferům z výše postavených rozpočtových úrovní veřejné správy, do rozpočtu kraje. Výše schválených rozpočtových příjmů JMK v roce 2010 činila **4,961 mld. Kč.** V rámci dotací kraj přijal **10,289 mld. Kč** a jeho celkové příjmy se tak zvýšili na hodnotu **15,161 mld. Kč.** Příjmy Jihomoravského kraje jsou zásadním způsobem ovlivněny dotacemi ze státního rozpočtu. Výši dotací samozřejmě ovlivňuje hospodářská

a ekonomická výkonnost národního hospodářství, jež se přenáší ve formě zvyšování, či snižování státních dotací do rozpočtu Jihomoravského kraje v závislosti na období ekonomické prosperity nebo deprese.

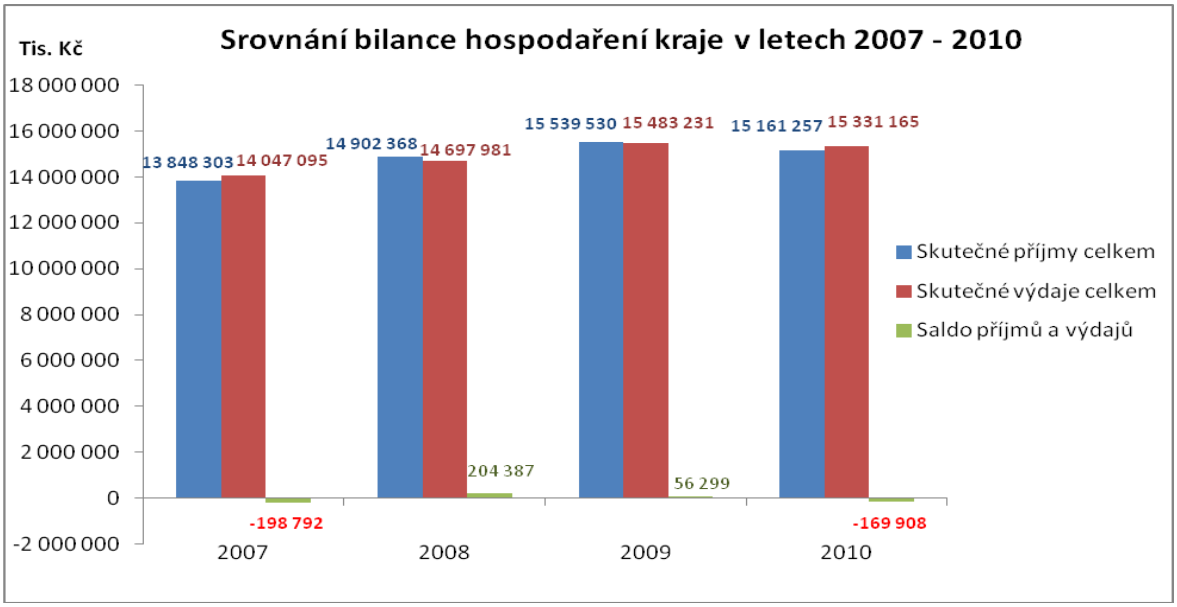

Graf 9 Bilance hospodaření Jihomoravského kraje mezi roky 2007 – 2010 (Jihomoravský kraj, 2008, 2009, 2010d, 2011c)

Díky srovnání rozpočtů v období 2007 – 2010 mohu konstatovat následující vývoj, který jsem zaznamenal v rozpočtové struktuře Jihomoravského kraje. K 1. 1. 2010 byl kraj zřizovatelem 267 příspěvkových organizací, z nichž plné 4/5 tvořili příspěvkové organizace působící v oblasti školství. Tomuto poměru odpovídá i **struktura běžných výdajů,** v roce 2007 tvořili výdaje v oblasti školství 72,4 %, konkrétněji 8,885 mld. Kč z celkových běžných výdajů ve výši 12,273 mld. Kč. Ve sledovaném čtyřletém období došlo od začátku do konce k poklesu zastoupení běžných výdajů v oblasti školství ze 72,4 % na 69,1 %, současně došlo ke zvýšení podílu běžných výdajů v oblasti dopravy z 12,4 % na 15,2 %. Zároveň vzrostly běžné výdaje z 12,273 mld. Kč na 13,515 mld. Kč (Jihomoravský kraj, 2008, 2009, 2010d, 2011c).

Z mého pohledu relevantnějšími jsou **kapitálové výdaje,** které jsou důležitým prostředkem, kterým se kraj podílí na realizaci investičních činností na svém území. Svého maxima dosáhli v roce 2008, kdy výše těchto výdajů činila 1,929 mld. Kč. Z důvodu nástupu krize došlo k poklesu kapitálových výdajů na hodnotu 1,815 mld. Kč v roce 2010. Nejdůležitějšími položkami kapitálových výdajů podle oblastí jsou zdravotnictví, doprava, vzdělávání,

případně územní samospráva a vodní hospodářství. Výši zastoupení jednotlivých oblastí ovlivňují aktuálně probíhající investiční a projektové aktivity. V roce 2007 bylo největší zastoupení kapitálových výdajů v oblasti zdravotnictví s 26,48 %, zatímco kapitálové výdaje v dopravě se umístili až na třetím místě s 14,88 %, za výdaji na vzdělávání s 15,51 %. V posledních letech došlo k výraznému nárůstu kapitálových výdajů v oblasti dopravy na podíl 48,3 % v roce 2009 a 62,98 % z celkových kapitálových výdajů v roce 2010. V konkrétních číslech částka určená pro kapitálové výdaje v oblasti dopravy činila v roce 2010 - 1,143 mld. Kč. Toto zvýšení samozřejmě muselo být provedeno na úkor ostatních oblastí, ve kterých došlo k razantnímu snížení.

V současné době je Jihomoravský kraj jako subjekt příjemcem evropské finanční podpory u **19 probíhajících projektů s celkovou alokací 1,834 mld. Kč.** Mezi tři největší projekty, jejichž finanční alokace se pohybuje v rozmezí 497 – 507 mil. Kč patří zajišťování vybraných sociálních služeb v Jihomoravském kraji, zajištění služeb sociální prevence v JMK a výdaje související s budováním Moravian Science Centre Brno (MMR, 2012c).

Obecně řečeno, zastávám **negativní názor k zadlužování,** neboť dluhy jsou příčinou mnoha potíží Evropské unie, České republiky, municipalit i domácností. V roce 2005 se dohodl Jihomoravský kraj s EIB na poskytnutí **úvěru** ve výši **1 200 000 000 Kč,** které použil na nutné spolufinancování projektů čerpajících dotace z Evropské unie. Splatnost úvěru je do roku 2018. Do konce roku 2010 již bylo z této částky splaceno 300 mil. Kč. V roce 2009 podepsal kraj novou smlouvu s EIB ve výši 2 000 000 000 Kč. Pozitivním faktorem na tomto zadlužování, je aspoň to, že vypůjčené finanční prostředky budou použity na spolufinancování projektů z vlastních zdrojů a tím umožní dosažení finančních prostředků z fondů EU. Avšak i zde je na místě potřeba opatrnosti a zodpovědného hospodaření, aby **nedošlo k nadměrnému dluhovému zatížení,** příliš vysoký podíl splátek na výdajích snižuje možnost využití finančních prostředků na perspektivnější činnosti.

Další důležitou funkcí Jihomoravského kraje, kterou podporuje rozvoj území je **dotační činnost.** K největšímu nárůstu prostředků poskytnutých na dotace došlo mezi roky 2007 a 2008, kdy došlo k nárůstu ze 724 mil. Kč. na 825 mil. Kč. Následující rok v důsledku krize bylo potřeba krýt výpadek především daňových výnosů a tudíž v rámci provedených úsporných a restriktivních opatření byla snížena i finanční alokace určená na dotace a to na hodnotu 656 mil. Kč, oproti roku 2008 se jedná o pokles o 169 mil. Kč. Přes opětovný růst v roce 2010 se hodnota nedostala na úroveň v roce 2007. Ve sledovaném období 2007

až 2010 došlo ke změnám v oblastech dotování. Nejvýznamnější položkou v letech 2007 až 2009 bylo vodní hospodářství. Dochází k postupnému snižování procentuálního zastoupení dotací určených na vodní hospodaření z 17,7 % v roce 2007 na 12,4 % v roce 2010. Na druhé a třetí pozici byli až do roku 2009 zastoupeny dotace na podporu kultury, tělovýchovy a sportu. Podíl územního rozvoje se pohyboval okolo 7 – 10 %, zde však došlo k razantnímu nárůstu a v roce 2010 byla oblast územního rozvoje nejštědřeji dotovaná sumou 151 mil. Kč a s celkovým podílem 21,3 %. Podle subjektového členění byli nejvýznamnějšími příjemci krajských dotací obce s minimem rozdělených financí 259 mil. Kč v roce 2009 a s maximem 330 mil. Kč v roce 2008. Po obcích byli nejvýznamnějšími příjemci dotací občanská sdružení, církve, neziskové organizace, podnikatelské subjekty a dobrovolné svazky obcí.

7.4 Souhrnná SWOT analýza

V této kapitole je provedena stručná SWOT analýza, na základě které jsou navržena opatření, návrhy pro efektivnější implementaci regionální politiky v Jihomoravském kraji.

<table>
<tr><td colspan="2"><u>SWOT analýza:</u></td></tr>
<tr><td>Silné stránky:
Zvyšování spolupráce JMK, RR s jinými subjekty implementační struktury OP
Vzdělávání odborných pracovníků regionální rady
JMK je nejúspěšnějším krajem z hlediska počtu projektů v rámci TOP Podnikání a inovace
Podporování výběru kvalitnějších projektů formou soutěže mezi projekty</td><td>Slabé stránky:
Administrativní vytíženost odborných pracovníků RR
Nedodržování lhůt ve vztahu k příjemcům dotací
Nedostatek finančních prostředků ke spolufinancování projektů ze strany kraje, a následné zadlužování
Nejednotné podmínky dotačních programů, liší se podle jednotlivých odborů</td></tr>
<tr><td>Příležitosti:
Vysoký zájem žadatelů o dotaci z krajských dotačních programů, ROP JV, významně převyšuje nabídku
Zvyšování důležitosti „měkkých“ projektů a projektů s budoucí přidanou hodnotou
Využití dostatečné absorpční kapacity regionu směřující k většímu využití prostředků TOP
Zvyšování důležitosti VaV v rámci EU</td><td>Ohrožení:
Pozastavení zpětného proplácení dotací EU
Odstranění výhod plynoucích z regionálního řízení ROP zavedením centrálně řízeného SROP
Rušení státem poskytovaných finančních prostředků na spolufinancování ROP a dokončení informačních systémů RR
Časté pochybení v oblasti veřejných zakázek především u TOP</td></tr>
</table>

8 NÁVRH OPATŘENÍ PRO EFEKTIVNĚJŠÍ IMPLEMENTACI REGIONÁLNÍ POLITIKY

V poslední kapitole mé bakalářské práce bych Vám rád představil následující návrhy, opatření, jejichž úkolem bude zlepšit implementaci regionální politiky v JMK nebo alespoň minimalizovat či zrušit negativní dopady určitých neefektivních rozhodnutí. Současná doba je charakteristická neustále se zrychlujícím tempem technologického pokroku, vzniku a rozvoje nových komunikačních prostředků a kanálů, část navržených opatření se proto zaměří i na zvýšení využití těchto nových možností k efektivnější propagaci Jihomoravského kraje, potažmo Regionu soudržnosti JV.

8.1 Opatření legislativního charakteru

V podkapitole 7.1.3 jsem zmiňoval **usnesení,** jež bylo přijato vládou ČR dne 11. srpna 2010 pod číslem 563. Toto usnesení oznamuje záměr vlády, že od roku 2011 již nebudou **ze státního rozpočtu spolufinancovány projekty ROP a krajů.** Na usnesení č. 563 navazuje Usnesení vlády ČR č. 675 ze dne 22. 09. 2010. V části vztahující se k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2011 a střednědobého výhledu státního rozpočtu na roky 2012 – 2013 je v bodě III/8 stanoveno spolufinancování projektů ROP od roku 2011 ve výši 0 %. Důsledkem uvedených rozhodnutí je, že chybějící státní podíl musel být nahrazen jinými veřejnými, soukromými zdroji nebo zastavením realizací projektů. Jak již bylo zmíněno dříve, důsledkem bylo i snížení finanční alokace ROP JV.

- **Navrhuji přijmout nové Usnesení vlády ČR**, k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky, v ideálním případě platném již od roku 2013, bohužel reálně nemožném, které přinejmenším zavede stav spolufinancování projektů z ROP a krajů do stavu předcházejícímu roku 2011. Zde navrhuji využít Ústavu ČR, konkrétně článek 41. možnost zákonodárné iniciativy vyššího územně samosprávného celku k předkládání návrhů zákonů Poslanecké sněmovně. Samozřejmě až bude reálná možnost prosazení tohoto návrhu.

Na návrh zajištění spolufinancování projektů z ROP se váže i problém ohledně jejich nejasné budoucnosti. Již od roku 2011 probíhají diskuze odborníků z regionálních rad, asociace krajů, obcí a měst s resortem ministerstva pro místní rozvoj a vládou ČR. Důvodem je plánovaný záměr vlády ČR snížit počet operačních programů pro nové programovací ob-

dobí 2014 - 2020, spojením regionálně řízených ROP do jednoho Společného regionálního operačního programu řízeného z centrální úrovně. **Vláda ČR dne 21. března 2012 přijala Usnesení č. 184,** ve kterém ukládá ministru pro místní rozvoj **předložit** do 31. 12. 2012 **konkrétní návrh** jednotného metodického prostředí, v souladu s budoucí národní strukturou OP. ROPy se z hlediska úspěšnosti čerpání evropských dotací pravidelně umisťují na předních příčkách ze všech operačních programů ČR. V Evropské unii zastávají regionální operační programy důležitou úlohu při přerozdělování evropských dotací. Proto vidím reálně obavy, že dojde k opětovnému obnovení problémů, jež postihovaly SROP v letech 2004 až 2006. Jedná se především o odstranění výhod plynoucích ze znalosti konkrétních potřeb a problémů jednotlivých regionů, co bude mít za důsledek snížení efektivnosti. Pravděpodobně dojde opět k prodloužení doby nutné ke schválení a proplacení projektu. Vzhledem k efektivnosti ROP navrhuji následující opatření:

- **Zabránit uskutečnění záměru vlády** na sjednocení všech ROP do jednoho Společného regionálního operačního programu na další programové období 2014 - 2020.

Další navrhovaná opatření se týkají **novely zákona o veřejných zakázkách č. 55/2012 Sb.** Jedná se o významnou novelu, která přináší od 1. 4. 2012 mnoho změn v oblasti veřejných zakázek. Většinu problémových oblasti ukáže až čas, přesto **navrhuji u novely následující změny:**

- Je potřebné **upravit § 49 odstavec 5,** ve kterém se stanoví povinnost umožnit všem dodavatelům, kteří mají zájem, prohlídku místa plnění veřejné zakázky. V některých případech si zadavatelé vysvětlují ustanovení tohoto odstavce, jako povinnost uspořádat prohlídku místa plnění pro všechny dodavatele společně, tyto situace jsou ideální příležitostí pro vznik zakázaných karterových dohod. Bude žádoucí **doplnit ustanovení** tohoto odstavce formulací, že se nemusí jednat o společnou prohlídku za účasti všech dodavatelů.
- V § 84 odstavec 1, písmena e, je stanovena povinnost pro zadavatele zrušit zadávací řízení pokud obdržel nebo pokud zbyla k hodnocení pouze 1 nabídka. Tato změna, kterou novela přinesla, může mít negativní dopad u zadávání veřejných zakázek např. u malých obcí. Může nastat situace, kdy bude docházet neustále dokola k vyhlašování nových zadávacích řízení, nebo k situaci při opakování zadávacího

řízení, kdy dodavatel, který má na zakázce zájem tzv. „dohodne“ s jinými osobami zaslání dalších nabídek, aby byla splněna podmínka více nabídek. **Navrhuji doplnit** znění § 84 odstavce 1, písmena e **výjimkou** vztahující se pro malé obce do určitého počtu obyvatel, a limitu pro maximálně 2 zrušení zadávacího řízení v téže zakázce z důvodu 1 hodnotitelné nabídky.

- Smyslem § 110 odstavec 9 je omezit podmínky pro podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a tím ulehčit administrativní zatížení Úřadu. Omezení spočívá v principu, že ten kdo nepodal námitky, není oprávněn podat podnět. Opatření nebude fungovat, protože kdo podal námitky, podá určitě i podnět. **Navrhuji doplnit** ustanovení zpřísňující podmínky pro podání námitek.
- V § 147a je zmíněna povinnost u veřejných zadavatelů uveřejňovat smlouvy, nejspíše **nedopatřením zde není zmíněna tato povinnost u dotovaných subjektů,** navrhuji doplnit tuto formulaci.

Současně k odstranění častých pochybení v oblasti veřejných zakázek u TOP:

- **Navrhuji** uspořádat školící akce, odborné semináře, na kterých bude možnost odborně poučit osoby zajišťující uskutečňování veřejných zakázek přes TOP.

Cílem seminářů by kromě seznámení zúčastněných osob s novými povinnostmi definovanými v novele zákona o veřejných zakázkách č. 55/2012 Sb., mělo být také poučení o častých pochybeních v oblasti veřejných zakázek a jak těmto pochybením předcházet. Také by zde měl být věnován prostor pro poučení účastníků, týkající se nesprávného výkladu povinností stanovených v zákoně. Jako zdroj financování tohoto opatření navrhuji prioritní osu Technická pomoc u jednotlivých tematických operačních programů.

8.2 Opatření programového charakteru

V zájmu zefektivnění implementace regionální politiky prostřednictvím operačních programů navrhuji:

- **Snížit počet** tematicky zaměřených operačních programů, **omezit** jejich **finanční alokaci** a tyto prostředky převést do alokace regionálních operačních programů. Tím pádem se sníží počet méně efektivních operačních programů

a efektivnější ROPy zůstanou nejenom zachovány, ale dojde k posílení jejich důležitosti z hlediska podpory regionálního rozvoje.

Zde uvádím příklady konkrétních opatření, změn, jejíž realizaci navrhuji v rámci současné, či budoucí struktury tematických operačních programů. V konečném důsledku lze předpokládat pozitivní vliv na implementaci regionální politiky v Jihomoravském kraji, potažmo v regionu, regionech soudržnosti.

- **OP Doprava –** u tohoto OP je největší počet realizovaných tzv. velkých projektů, které mají celkové náklady na realizaci nad 50 mil. €. Je zde vysoká četnost zastoupení infrastrukturních projektů, jejíž realizace je v národním zájmu. Jednak z tohoto důvodu, navíc i z důvodu, že hlavní část finančních prostředků tvoří příspěvek z FS, navrhuji **nesnižovat finanční alokaci**, popřípadě pouze symbolicky v řádu jednotek procent, tak aby nebyla omezena schopnost financovat velké infrastrukturní projekty v národním zájmu.
- **OP Životní prostředí –** situace u tohoto OP je podobná jako u OP Doprava. Hlavní část finanční alokace tvoří příspěvek z Fondu soudržnosti. Proto i u tohoto operačního programu navrhuji provést pouze **mírné** snížení alokace, například v rámci podílu financovaného z ERDF, aby nebyla zásadním způsobem omezena možnost financovat realizaci velkých projektů, kterých je v rámci tohoto programu realizován druhý největší počet po OP Doprava.
- **OP Podnikání a inovace, OP Výzkum a vývoj pro inovace –** Operační program Podnikání a inovace se zaměřuje na podporu malých a středních podniků, podnikání a zavádění inovací. OP Výzkum a vývoj pro inovace je zaměřený na podporu modernizace a zvyšování výzkumného potenciálu výzkumu ve veřejném sektoru a terciárním vzdělávání. **Sloučením** OP Podnikání a inovace a Výzkum a vývoj pro inovace, můžeme vytvořit operační program, jenž bude komplexně řešit podporu výzkumu a vývoje ve vzdělávací soustavě, zároveň s podporováním komercializace a zavádění výsledků výzkumu a vývoje do podniků a tím také podporovat zvyšování jejich inovačního potenciálu. Protože ještě neznáme přesnou strukturu operačních programů na příští období ani finanční alokaci na jednotlivé operační programy, použiji jako příklad současné programovací období. V případě spojení těchto dvou operačních programů, vznikne jeden operační program s celkovou alokací fi-

nančních prostředků přesahující 5,1 mld. €. **Navrhuji snížit finanční alokaci,** kterou jsme získali spojením operačních programů, **alespoň o 2,5 mld. €** a použít tyto prostředky ke zvýšení finanční alokace ROPů při zachování účelu těchto prostředků na oblast podpory podnikání, výzkumu a vývoje, inovací atd.

Omezení finanční alokace vybraných tematických operačních programů a tvorba nových regionálních operačních programů s vyšší finanční alokací je složitý proces, při kterém bude potřeba zohlednit mnoho faktorů. Při rozdělování finanční alokace mezi jednotlivé regionální operační programy bude potřeba zohlednit charakteristiky čerpání finančních prostředků z TOP podle podílu žadatelů, příjemců z jednotlivých krajů na celkovém počtu realizovaných projektů, celkové finanční alokaci atd. Tematické operační programy spadající do cíle Konvergence mají celostátní působnost a tudíž bude potřeba znát jednotlivé charakteristiky každého kraje, ze kterých jsou vytvořeny regiony soudržnosti, aby mohlo dojít k odpovídajícímu spravedlivému rozdělení financí mezi ROP. Při rozdělování finanční alokace podle mých návrhů je potřeba zohlednit již existující zázemí, vybudovanou infrastrukturu či potřeby kraje včetně prostoru pro rozvoj v určitých oblastech. Např. by se měla zohlednit úloha Jihomoravského kraje, jakožto druhého nejvýznamnějšího kraje z hlediska terciárního vzdělávání, vývojového, výzkumného, inovačního a podnikatelského potenciálu v ČR a podle toho dojít k vyššímu navýšení finanční alokace ROP JV. JMK má nejvyšší podíl na počtu schválených projektů v OP PI, zatímco např. Karlovarský kraj má nejmenší podíl ze všech krajů. Zohledněním těchto a dalších faktorů by se mělo zabránit situaci, kdy by např. Jihomoravský kraj sdružený v regionu soudržnosti Jihovýchod, dostal podprůměrnou finanční alokaci na výzkum, vývoj, podnikání a inovace zatímco Karlovarský kraj sdružený v regionu soudržnosti Severozápad, by dostal průměrnou finanční alokaci, přestože počet schválených projektů Karlovarského kraje v OP PI je sedm krát nižší než počet schválených projektů z Jihomoravského kraje. V ideálním případě by nová finanční alokace pro ROP JV a ostatní regionální operační programy, na roky 2014 až 2020 měla poskytovat dostatek finančních prostředků, aby zde byl prostor pro zvyšování míry využití prostředků z Evropské unie oproti současnému programovacímu období.

8.3 Opatření projektového a organizačního charakteru

Nyní se zaměříme na určité **slabé stránky v procesu implementace** regionální politiky v regionu soudržnosti Jihovýchod. SWOT analýza zmiňuje slabou stránku v oblasti admi-

nistrativního zatížení odborných pracovníků Regionální rady, tato oblast se týká především administrativního zatížení Úřadu Regionální rady a nedodržování lhůt ve vztahu k příjemcům dotací. Kromě možného opatření v podobě rozšíření počtu zaměstnanců implementační struktury ROP JV, s důsledky ve formě nárůstu mzdových nákladů a nákladů na vybavení pracoviště nezbytným vybavením pro větší počet zaměstnanců, **navrhuji** také následující opatření, které může zajistit efektivnější implementaci a omezení výše uvedených problémů při zachování současného stavu počtu zaměstnanců:

- **Navrhuji** využít nezbytnou část zbývajících **prostředků** v prioritní ose 4 Technická pomoc, k vypracování a **realizaci projektu,** který bude zaměřen na dokončení konečných úprav **informačních systémů využívaných pracovníky ROP JV,** aby byla zajištěna kompatibilita všech dílčích informačních systémů, např. monitorovacího a účetního systému, spisové služby atd.

Tato investice může přinést mnoho benefitů jakými jsou např. úplné omezení, či minimalizace rizika chybovosti a poruchovosti informačního systému, což bude mít současně za důsledek úsporu času pracovníků, protože již nebude docházet k přerušování práce, nebo nutnosti věnovat čas k odstraňování chyb, duplicit. Modifikací a přidáním nových funkcí IS můžeme provést maximální přizpůsobení IS potřebám pracovníků, což bude mít z administrativního hlediska **pozitivní dopad na snížení jejich zátěže** a úsporu času, který může být využit k efektivnějším činnostem. Samotné zvýšení pracovní efektivnosti může vést v konečném důsledku i k **lepšímu dodržování lhůt** vůči příjemcům, navíc podpořené např. funkcí informačního systému, který bude automaticky zobrazovat a upozorňovat na stav běhu lhůt.

Další navrhované opatření je zaměřené na vytvoření efektivně pracujícího dotačního systému Jihomoravského kraje. Proto:

- **Navrhuji** pověřit **vedením a koordinací** chodu jednotného dotačního systému Jihomoravského kraje **odbor regionálního rozvoje,** popřípadě **odbor investic** Krajského úřadu.

Sjednocením formálních a administrativních náležitostí a zvyklostí na odborech Krajského úřadu dojde k zefektivnění procesu implementace projektů, zvýší se průhlednost systému a dojde ke snížení administrativní a finanční náročnosti plynoucí z potřeby sledovat a administrovat původní odborově roztříštěný systém dotačních programů. Jednodušší

a průhlednější systém sebou přináší pozitiva, jako je zmenšení rizika pro žadatele, předkladatele projektů, že nesplní stanovené lhůty a náležitosti. Průhlednější systém umožní nejenom úředníkům, ale i předkladatelům projektů snadnější orientaci v nezbytných administrativních náležitostech, jež jsou vyžadovány k úspěšnému přijetí projektu. Počáteční přípravná fáze zavádění systému bude administrativně, koordinačně náročnější. Kvalifikovanou diskuzí a komunikací mezi jednotlivými odbory bude potřeba dosáhnout dohody o tom, jak by měly vypadat jednotné podmínky dotačního systému, aby byly v aspoň minimální míře reflektovány požadavky jednotlivých odborů. Úspěšné zavedení přinese výhody plynoucí z opuštění systému přímých dotací a zavedení systému podporujícího soutěživost mezi jednotlivými projekty.

8.4 Opatření podpůrného charakteru

Ke zvýšení pravděpodobnosti úspěšné realizace výše navrhovaných opatření bude potřeba realizovat aktivity související s posílením významu Jihomoravského kraje a regionu soudržnosti Jihovýchod, ROP JV, v politické oblasti tak i v oblasti podpory pozitivního veřejného mínění a povědomí o přínosech činnosti zmíněných korporací. Propagace pozitivních výsledků je činnost neméně důležitá jako samotné dosahování těchto výsledků. Evropská unie si je vědoma důležitosti propagace realizovaných projektů, proto v rámci pravidla publicity musí být realizovaný projekt jednoznačně označen, že byl financován z fondů EU.

- Navrhuji **zvýšit využití moderních metod bezplatné elektronické komunikace** za účelem **zlepšení propagace** Regionální rady případně regionu soudržnosti Jihovýchod a Jihomoravského kraje.

Stále důležitějším prostředkem elektronické internetové komunikace a propagace se stávají sociální sítě. Mnoho významných společností, organizací, hnutí má v současnosti na sociálních sítích vytvořenou propagační stránku, která sdružuje členy určitého uskupení, či zájmové seskupení skupiny obyvatelstva. Jsem si vědom, že prostřednictvím sociálních sítí nemůžeme cílit na oslovení celé veřejnosti, ale vzhledem ke stoupajícímu významu tohoto média a s přihlédnutím k faktu, že vytvoření a správa profilu je zdarma, byla by chyba nevyužít této možnosti k propagaci JMK a RS JV. Efektivním se z mého hlediska jeví důkladnější propojení oficiálních internetových stránek Jihomoravského kraje s oficiálními stránkami regionálního operačního programu Jihovýchod. Vytvořené komunikační kanály

mezi JMK a Regionální radou, případně regionem soudržnosti, by umožňovaly prostřednictvím sociálních sítí vzájemné odkazování na důležité události, novinky a sdílení informací, které se týkají JMK a regionu soudržnosti Jihovýchod. Výhodou sociálních sítí, např. Facebook je, že se uživateli při přihlášení do systému zobrazí veškeré nové příspěvky týkající se např. Jihomoravského kraje, jež byly tímto uživatelem na sociální síť přidány. Výhodou systému je snadné sdílení důležitých informací, uživatel má v podstatě ihned k dispozici přehled chystaných akcí, mimořádných příležitostí, událostí, aktualit včetně možných odkazů. Užití vhodné propagační strategie umožňuje dosáhnout nejenom aktivního zapojení širší veřejnosti do plánovaných aktivit, ale i upozorňovat zainteresované skupiny (dodavatele, žadatele, příjemce podpory atd.) na blížící se novely zákonů, změnu podmínek implementace a nutnosti bližšího seznámení se s nimi. Užití vhodné formy propagace umožňuje vcelku efektivně prezentovat dosažené úspěchy veřejnosti, podporovat růst veřejného mínění a zároveň možnost získávat od veřejnosti cennou zpětnou vazbu. Výhody komunikace na sociálních sítích již hojně využívají jednotlivá regionální Eurocentra, či užší pracovní skupiny zaměřené na regionální rozvoj. V březnu 2012 začal i Jihomoravský kraj aktivně využívat sociálních sítí ke své propagaci. Portál Jihomoravského kraje na internetu již nabízí odkaz na stránku kraje na sociální síti.

Cílenou prezentací přínosů a úspěchů v oblasti aktivit směřujících k podpoře regionálního rozvoje, jakými jsou např. realizované a úspěšné projekty, můžeme zvýšit kladné mínění veřejnosti na instituce jako je Jihomoravský kraj, region soudržnosti Jihovýchod, popřípadě Regionální rada, či ROP JV.

Díky zvyšujícím se znalostem odborné i laické veřejnosti o důležitosti efektivně pracujícího regionálního operačního programu Jihovýchod, Jihomoravského kraje a jejich úlohy v otázce regionálního rozvoje, dojde **k růstu politického zázemí a podpory** ze strany širší veřejnosti, jako faktoru schopného příznivě ovlivnit politická vyjednávání. Informovaná veřejnost bude schopna lépe postřehnout chystané změny a zaujmout jednotlivé názorové postoje vůči změnám iniciovaným z vládní úrovně.

Zde se již otevírá prostor pro odbornou diskuzi obcí, měst, kraje, informativní diskuze s veřejností a navazující politická jednání. V ideálním případě může dojít ke změně názoru vlády, případně pokud budou politické strany a voliči vědět o zrušení spolufinancování projektů ROPů a krajů, či plánů na zavedení Společného regionálního operačního progra-

mu, může dojít k situaci, kdy určitá politická strana nebo strany zahrnou mnou navržené, nebo podobné návrhy k realizaci, anebo alespoň do svých volebních cílů.

ZÁVĚR

S blížícím se novým programovým obdobím, které započne v roce 2014, se zintenzivňuje proces příprav jak na regionální, tak i na národní úrovni. Příprava koncepcí, nových národních strategií regionálního rozvoje, tvorba strategického referenčního rámce je v plném proudu a s ním i debata ohledně budoucí struktury operačních programů ČR na období 2014 – 2020. V průběhu roku 2012 dojde u některých operačních programů k vyhlašování posledních výzev a k přerozdělování zbylé části finanční alokace. Spoustu nedostatků, potíží při implementaci regionální politiky, jak na národní tak i na úrovni Jihomoravského kraje či regionu soudržnosti Jihovýchod se podařilo odstranit během prvních let současného programovacího období. Odpovědní odborní pracovníci v Regionální radě, na krajském úřadě, v obecních samosprávách získali spolu s předkladateli projektů nezbytné zkušenosti a dovednosti v administrování projektů a zajištění jejich životaschopnosti. Zejména region soudržnosti Jihovýchod a tím i jeho východní část Jihomoravský kraj, se umisťovaly na prvních místech z hlediska úspěšnosti čerpání evropských dotací mezi operačními programy. Nyní bude důležité zúročit získané zkušenosti a dovednosti v novém programovacím období a vyhnout se rozhodnutím, zejména na národní úrovni, jež by mohla mít negativní důsledky na realizaci regionální politiky na regionální a místní úrovni. Lze očekávat, že regionální politika bude i v dalším programovém období sehrávat důležitou roli, při podporování a stimulování regionálního rozvoje České republiky jako celku i jejich dílčích částí. Domnívám se, že Jihomoravský kraj bude i v dalším programovacím období schopen efektivně a profesionálně provádět implementaci regionální politiky s využitím vlastních i evropských zdrojů a dotačních mechanismů. Aby byl výsledný efekt regionální politiky na rozvoj Jihomoravského kraje co nejvyšší, je důležité zajistit co nejefektivnější nastavení systému implementace regionální politiky. Proto doufám, že mnou navrhnutá opatření povedou k zefektivnění nebo alespoň zabránění zhoršení stavu implementace regionální politiky v Jihomoravském kraji. Zvlášť velký důraz je potřeba věnovat oblasti veřejných zakázek. Oblast zadávání veřejných zakázek je potřeba bedlivě sledovat a předcházet nežádoucím situacím, neboť jedním z hlavních dnešních problémů je vysoká míra korupčního jednání, jež zasahuje do mnoha společenských oblastí. Korupce či jiné nežádoucí aktivity mají řadu deformujících účinků na ekonomickou efektivnost, soutěž, hospodárnost a jsou schopné negativně ovlivňovat zadávání i realizaci veřejných zakázek, včetně konečných výsledků implementace regionální politiky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie:

BLAŽEK, Jiří a David UHLÍŘ, 2002. *Teorie regionálního rozvoje*: *nástin, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum. [cit. 2012-02-28]. ISBN 80-246-0384-5.

BORCHARDT, Klaus Dieter, 2011. *ABC práva Evropské unie* [online]. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, [cit. 2012-02-20]. ISBN 978-92-78-40726-1. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/cs/editorial/abc.pdf

CRESWELL, J. W., 1998. *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions.* Thousand Oaks: Sage Publications.

ČSÚ – Brno, 2011a. *Statistická ročenka Jihomoravského kraje 2011* [online]., 232 s. [cit. 2012-03-12]. ISBN 978-80-250-2123-1. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/600037F516/$File/64101111.pdf

GROSPIČ, Jiří et. al., 2008. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy.* 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 455 s. ISBN 978-80-7380-086-4.

HÁJEK, Oldřich a Jiří NOVOSÁK, 2010. *Kohezní politika v širších souvislostech.* Žilina: Georg, 2010. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.

HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace.* Praha: Portál. 408 s. ISBN 80-7367-040-2.

MATES, Pavel a René WOKOUN, 2006. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy*. Praha: Linde Praha, a.s.,[cit. 2012-02-26]. ISBN 80-7201-608-3.

MAYRING, P., 1990. *Einführung in die qualitative Forschung.* München: Psychologie Verlag Union.

MŽP, 2010. *Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky* [online]. Praha: Ottova tiskárna. [cit. 2012-02-04]. ISBN 978-80-7212-536-4. Dostupné z:

http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/strategie_udrzitelneho_rozvoje/$FILE/KM-SRUR_CZ-20100602.pdf

Internetové zdroje:

ČSÚ. *Jihomoravský kraj z pohledu regionálních účtů v roce 2010* [online]. 2011b, 10 s. [cit. 2012-03-12]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/jihomoravsky_kraj_z_pohledu_regionalnich_uctu_v_roce_2010/$File/Makro_jmk_2010.pdf

ČSÚ. *Míra nezaměstnanosti v Jihomoravském kraji v letech 2005 až 2012. Krajská správa ČSÚ v Brně* [online]. 8. 3. 2012 [cit. 2012-03-12]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/xb/redakce.nsf/i/mira_nezamestnanosti_v_jihomoravskem_kraji_v_letech_2005_az_2012

EK. *Evropská politika soudržnosti v České republice*: *Politika soudržnosti v letech 2007 - 2013* [online]. 2009 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/country2009/cs_cs.pdf

EK. *Sdělení komise: EVROPA 2020 Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. Eur - lex: Přístup k právu Evropské unie* [online]. Konečné znění. Brusel, 2010b-03-03 [cit. 2012-02-01]. Dostupné z:

http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:CS:PDF

EK. *Sdělení komise evropskému parlamentu, radě… investiční bance*: *Závěry páté zprávy o hospodářské, sociální a územní soudržnosti* [online]. 2010a-11-11 [cit. 2012-02-01]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/pdf/conclu_5cr_part1_cs.pdf

EK. *5. zpráva o ekonomické, sociální a územní soudržnosti: "Investing in Europe's future"*. [online]. 2012-02-01 [cit. 2012-02-01]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/cohesion5/index_cs.cfm

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2007* [online]. 2008 [cit. 2012-04-27]. Dostupné z:

http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2008* [online]. 2009 [cit. 2012-04-27]. Dostupné z:

http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 - 2013: Analytická část*. [online]. 2010a. 99 s. Dostupné z: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=118768&TypeID=2

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 - 2013: Implementační část* [online]. 2010b [cit. 2012-04-24]. Dostupné z: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=118768&TypeID=2

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Program rozvoje Jihomoravského kraje na období 2010 - 2013:* S*tručná verze* [online]. 2010c [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=118768&TypeID=2

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2009* [online]. 2010d [cit. 2012-04-27]. Dostupné z:

http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020*: *B.1 Úvodní část* [online]. 2011a. [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020*: *B.2.1 Profil kraje* [online]. 2011b. 87 s. [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Výroční zpráva Jihomoravského kraje 2010* [online]. 2011c [cit. 2012-04-27]. Dostupné z:

http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=10529&TypeID=1

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020*: *B.3 Strategická část: Vize, problémy, cíle a opatření* [online]. 2012a [cit. 2012-02-05]. Dostupné z: http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2

JIHOMORAVSKÝ KRAJ. *Aktualizace strategické vize Strategie rozvoje Jihomoravského kraje 2020*: *B.4 Vazba opatření SRJMK 2020 na priority kohezní politiky EU 2014+* [online]. 2012b [cit. 2012-02-05]. Dostupné z:

http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=175435&TypeID=2

MD. *Operační program Doprava na léta 2007 - 2013* [online]. 2007, 162 s. [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/88c5385d-f91d-423b-abc9-66b7cd5ecb53/Dokumenty

MD. *Výroční zpráva za rok 2010*: *Výroční zpráva ke dni 31. 12. 2010* [online]. 2011. 120 s. [cit. 2012-03-31]. Dostupné z: http://www.opd.cz/cz/vyrocni-zpravy-OPD

MD. *Databáze projektů schválených řídícím orgánem OP Doprava. Operační program Doprava* [online]. 2012a [cit. 2012-03-30]. Dostupné z:

http://www.opd.cz/Modules/OpdProject/Pages/ProjectList.aspx

MD. *Souhrnné informace o projektech OPD. Operační program Doprava* [online]. 2012b [cit. 2012-03-30]. Dostupné z:

http://www.opd.cz/Modules/OpdProject/Pages/ProjectSum.aspx

MMR. *Návrh Národního rozvojového plánu České republiky 2007 - 2013.* Strukturální fondy EU [online]. 2006a. 3 vyd. [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=45fc8d6d-7007-4bc9-8f17-d172d12e2fa0

MMR. *Strategie regionálního rozvoje České republiky* [online]. 3. vyd. Praha, 2006b. [cit. 2012-02-14]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/getdoc/f77e14bc-2c26-4884-9fda-b47c24a5294b/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-pro

MMR. *Strategie regionálního rozvoje České republiky na roky 2007-2013.* [online]. 2006c-05-17 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.mmr.cz/Regionalni-politika/Koncepce-Strategie/Strategie-regionalniho-rozvoje-Ceske-republiky-na

MMR. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013* [online]. 2007 [cit. 2012-02-14]. Dostupné z:

http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=d5ad9c0e-0e67-464d-940d-361288fb7989

MMR. *Informace o fondech EU*. Strukturální fondy EU [online]. 2012a [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU

MMR. *Národní rozvojový plán České republiky 2007—2013*. Strukturální fondy EU [online]. 2012b [cit. 2012-02-03]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/8f1552fc-d149-4a99-9638-2903d6e7dcc3/Narodni-rozvojovy-plan-Ceske-republiky-2007%E2%80%942013

MMR. *Seznam příjemců podpory z fondů EU* [online]. 2012c-04-05 [cit. 2012-04-27]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/7dbbeea9-9668-479f-9383-929c35fa04fb/aktualni-seznam-prijemcu

MPO. *Operační program Podnikání a inovace* [online]. 2010. [cit. 2012-03-28]. 161 s. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=07baa511-51e7-48d1-bdf9-e80421e76469

MPO. *Výroční zpráva Operačního programu Podnikání a inovace za rok 2010* [online]. 2011. 217 s. [cit. 2012-04-03]. Dostupné z: http://www.mpo.cz/dokument90957.html

MŽP. *Výroční zpráva za rok 2010*: *Operační program životní prostředí* [online]. 2011. 120 s. [cit. 2012-04-01]. Dostupné z: http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/42/12672-vyrocni_zprava_opzp_2010.pdf

MŽP. *Programový dokument OPŽP pro období 2007 - 2013* [online]. 2. vyd. 203 s., 2012-02-20 [cit. 2012-03-28]. Dostupné z: http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=777d37d6-d789-4d28-9e6c-1f62f7bfb308

RADA EU. *Rozhodnutí rady*: *O strategických obecných zásadách Společenství pro soudržnost* [online]. 2006-10-06 [cit. 2012-01-31]. Dostupné z:

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/l_29120061021cs00110032.pdf

REGION SOUDRŽNOSTI JIHOVÝCHOD. *Regionální operační program NUTS 2 Jihovýchod* [online]. 21/12/2011a [cit. 2012-02-06]. Dostupné z: http://www.jihovychod.cz/cs/pro-zadatele/dokumenty-ke-stazeni/aktualni-dokumenty

REGION SOUDRŽNOSTI JIHOVÝCHOD. *Výroční zpráva za rok 2010*: *Regionální operační program Jihovýchod* [online]. 12. 10. 2011b [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.jihovychod.cz/tiskove-centrum/vyrocni-zpravy-rop-jv

REGION SOUDRŽNOSTI JIHOVÝCHOD. *Plán výzev ROP JV pro rok 2012* [online]. 2011c [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: http://www.jihovychod.cz/pro-zadatele/dotacni-moznosti-2012

REGION SOUDRŽNOSTI JIHOVÝCHOD. *Zpráva o realizaci Regionálního operačního programu Jihovýchod*: *za období od 30. 3. 2011 do 3. 10. 2011* [online]. 20. 2. 2012. 94 s. [cit. 2012-03-25]. Dostupné z: http://www.jihovychod.cz/pro-zadatele/dokumenty-ke-stazeni/analyzy

VLÁDA ČR. *Národní strategický referenční rámec: Strategický dokument v oblasti operačních programů.* [online]. 2008-07-18 [cit. 2012-02-03]. Dostupné z:

http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/predstavujeme/narodni-strategicky-referencni-ramec:-strategicky-dokument-v-oblasti-operacnich-programu-38806/

VLÁDA ČR. *Strategie Evropa 2020.* [online]. 2012 [cit. 2012-02-02]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695/

ZÁRUBA, Igor. *Česko letos nemá z EU ani euro, chybět může až 70 miliard korun. Zprávy E 15* [online]. 2012-03-28 [cit. 2012-03-31]. Dostupné z:

http://zpravy.e15.cz/byznys/finance-a-bankovnictvi/cesko-letos-nema-z-eu-ani-euro-chybet-muze-az-70-miliard-korun-755448

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AO	Auditní orgán
CHU	Centrální harmonizační jednotka
ČMZRB, a.s.	Českomoravská záruční banka, a.s.
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EIB	Evropská investiční banka
EK	Evropská komise
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje
ES	Evropské společenství
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
FS	Fond soudržnosti
HDP	Hrubý domácí produkt
HPH	Hrubá přidaná hodnota
HSS	Hospodářská a sociální soudržnost
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ICT	Informační a komunikační technologie
IDS JMK	Integrovaný dopravní systém Jihomoravského kraje
IOP	Integrovaný operační program
IS	Informační systém
JMK	Jihomoravský kraj
LAU	Local administrative units (místní správní jednotka)
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí

MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MV	Monitorovací výbor
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NOK	Národní orgán pro koordinaci
NRP	Národní rozvojový plán
NSRR	Národní strategický referenční rámec
NUTS	Nomenklaturní územní jednotka (Nomenclature of Territorial Units for Statistics)
OP	Operační program
OPD	Operační program Doprava
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
OPŽP	Operační program Životní prostředí
PCO	Platební a certifikační orgán
PRJMK	Program rozvoje Jihomoravského kraje
ROP	Regionální operační program
ROP JV	Regionální operační program Jihovýchod
RR	Regionální rada
ŘKV	Řídící a koordinační výbor
ŘO	Řídící orgán
SOZS	Strategické obecné zásady Společenství
SRJMK	Strategie rozvoje Jihomoravského kraje
SROP	Společný regionální operační program
SRR	Strategie regionálního rozvoje
SRUR	Strategický rámec udržitelného rozvoje

TEN-T	Transevropská dopravní síť (Trans-European Transport Networks)
TOP	Tematické operační programy
UNESCO	Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu
VaV	Věda a výzkum
ŽoP	Žádost o platbu

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Vztah SRUR ČR a významných strategických dokumentů ČR a EU (MŽP, 2010)..... 33

Obrázek 2 Schéma návaznosti globálního cíle, specifických cílů a prioritních os ROP JV (Region soudržnosti JV, 2011a)..... 38

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Vazba priorit SRJMK 2020 na priority Strategie EU 2020 (Jihomoravský kraj, 2012b) 35

Tabulka 2 Finanční zdroje 3 největších TOP (MD, 2007; MPO, 2010; MŽP 2012) 62

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Populační vývoj JMK a ČR v letech 2000 – 2010 (Jihomoravský kraj, 2011b) 46
Graf 2 Vývoj HDP v Jihomoravském kraji (ČSÚ, 2011b) 47
Graf 3 Míra nezaměstnanosti v JMK a ČR mezi roky 2005 – 2012 (ČSÚ, 2012) 48
Graf 4 Počet projektů ROP JV podle stavu administrace (Region soudržnosti JV, 2012)..... 58
Graf 5 Administrativní stav projektů z hlediska prioritních os (Region soudržnosti JV, 2012) 59
Graf 6 Počet schválených projektů v JMK ke dni 14. 11. 2011 (vlastní zpracování na základě dat z MŽP)..... 65
Graf 7 Finanční rámec schválených projektů OP ŽP v JMK (vlastní zpracování na základě dat z MŽP)..... 66
Graf 8 Podané žádosti o dotaci z OP PI (vlastní zpracování na základě dat MPO)..... 67
Graf 9 Bilance hospodaření Jihomoravského kraje mezi roky 2007 – 2010 (Jihomoravský kraj, 2008, 2009, 2010d, 2011c) 69